

KATSAUS NUORTEN HYVINVOINTIIN 2025

valtion nuorisoneuvosto

Sisällys

Johdanto	3
Nuoret väestöryhmänä	4
Sosiaalipalveluiden asiakkuus ja kodin ulkopuolelle sijoitetut nuoret	4
Koulutus	6
Opiskelun tuki	7
Opintojen suorittaminen	8
Työelämä	10
Hyvinvointi, terveys ja toimintakyky	12
Ylipaino	12
Seksuaaliterveys	13
Liikunta ja liikkuminen	14
Päihteet	16
Alkoholi	16
Nikotiini- ja tupakkatuotteet	16
Huumeet	17
Mielenterveys	19
Tuki mielenterveyden haasteisiin	20
Mielenterveyden häiriöt	20
Turvallisuus ja koskemattomuus	22
Väkivalta ja rikollisuus	22
Seksuaalinen väkivalta	23
Kiusaaminen	24
Tieliikenneonnettomuudet	25
Nuorten vaikuttaminen ja osallisuus	26
Vaalit	26
Paikallinen osallisuus	26
Luottamus ja toiveet yhteiskunnassa	27
Tulevaisuususkko	28
Asuminen ja toimeentulo	30
Nuorten asuminen	30
Toimeentulo	31
Lapsiperheet ja leikkaukset	32
Toimeentulotuki ja leikkausten vaikutukset	33

Leikkaukset osuvat eniten valmiiksi pienituloisiin nuoriin	33
Elämää kriiseissä.....	35
Harrastaminen ja vapaa-aika	36
Lähteet:.....	38

Johdanto

Katsaus nuorten hyvinvointiin on valtion nuorisoneuvoston tuottama tilastotietoon painottuva tiivistelmä suomalaisnuorten hyvinvoinnin eri tekijöistä. Katsauksen tarkoituksena on tarjota tietoa nuorten elinoloista sekä niissä tapahtuneista muutoksista. Katsauksessa on hyödynnetty julkisesti saatavilla olevaa tietoa, ja sitä ovat kommentoineet eri alojen asiantuntijat. Katsauksessa on hyödynnetty vuoden 2025 loppuun mennessä saatavilla olevia tietoja.

Koulutus on merkittävä nuoruutta määrittävä tekijä, koulutuksen ja työelämän siirtymien sujuvuus on nuorten elämän kannalta ensiarvoisen tärkeää. Katsauksessa tarkastellaan nuorten opintojen suorittamista, opintojen tukea sekä oppimistuloksia. Katsaus sijoittuu Suomessa korkean työttömyyden aikaan, ja siksi myös nuorten työllisyyden käsittelyssä työttömyys ja muut työelämän haasteet nousevat esiin.

Hyvinvointi on katsauksen pääosassa, ja siksi nuorten terveyttä ja toimintakykyä käsitellään monesta näkökulmasta. Nuorten terveyttä ja hyvinvointia kartoitetaan säännöllisesti muun muassa Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen kouluterveyskyselyillä sekä Korkeakouluopiskelijoiden terveystutkimuksella. Katsauksessa käsitellään muun muassa nuorten kokemuksia omasta terveydestään, liikuntaa ja liikkumista sekä päihteiden käyttöä. Merkittävää on myös nuorten mielenterveyden haasteiden huomioiminen sekä nuorten kokemukset avun saannista.

Turvallinen arkiympäristö on nuorille tärkeää, ja vaikuttaa väistämättä heidän hyvinvointiinsa. Vaikka kiusaaminen, väkivalta ja rikollisuus ovat vähentyneet, koskettavat ne nuoria edelleen. Pitkäjänteistä työtä vaaditaan näiden vähentämiseksi. Nuoret vaikuttavat monilla yhteiskunnan areenoilla, vaikka heidän äänestysprosenttinsa ja osuutensa ehdokkaaksi asettuneista on edelleen matalahko. Nuoret suhtautuvat luottavaisesti eri instituutioihin ja demokratian toimimiseen Suomessa. Nuorten tulevaisuususkon on kuitenkin heikentynyt, ja sen vahvistamiseksi tarvitaan aktiivista työtä.

Nuoret kuuluvat pienituloisimpaan väestöryhmään, ja he käyttävät suhteellisesti suurimman osan tuloistaan asumiseen. Sosiaaliturvan leikkausten vaikutukset osuvat merkittävästi nuoriin, ja heikentävät heidän toimeentuloaan. Moninaiset kriisit lisäävät elämän kuormittavuuden kokemuksia, eivätkä opiskelijat ole enää entiseen tapaan kaikista onnellisin väestöryhmä. Taloudellisen epävarmuuden vaikutukset nuorten hyvinvointiin ovat selvät. Nuoret ovat kuitenkin keskimäärin tyytyväisiä vapaa-aikaansa, ja suurimmalla osalla nuorista on jokin harrastus. Järjestökiinnittymisessä ei ole tapahtunut viime vuosina merkittävää muutosta, mutta rahan puute vaikeuttaa harrastusten aloittamista.

Katsauksen ydinviesti on, että suomalaisilla nuorilla menee enimmäkseen hyvin, ja heidän elinolosuhteensa ovat kasvulle suotuisia. Kuitenkin huono-osaisuus kasautuu usein samoille lapsille ja nuorille. Nuoret ovat suhteellisen tyytyväisiä elämäänsä, mutta tyytyväisyys laskee iän myötä. Kouluterveyskyselyyn vastanneista 4.–5.-luokkalaisista 85 % on tyytyväisiä elämäänsä, mutta 8.- ja 9.-luokkalaisista sekä toisen asteen opiskelijoista enää 68 %.¹

Vuonna 2025 nuorisobarometriin vastanneista 15–29-vuotiaista kiitetävän arvosanan elämälleen antoi 30 %, mikä on nuorisobarometrin historian matalin tulos. Myös arvosanan 4–7 (asteikolla 4–10) antaneiden osuus vuonna 2025 oli mittaushistorian suurin, 36 % vastaajista.²

Nuoret väestöryhmänä

- ❖ Nuoret muodostavat monimuotoisen ryhmän, jossa elämäntilanteet vaihtelevat iän, taustan ja sosiaalisten olosuhteiden mukaan.
- ❖ Nuorten määrä Suomessa on suuri mutta laskeva, ja ryhmä on yhä monikulttuurisempi, sisältäen merkittävän määrän vieraskielisiä ja ulkomaalaistaustaisia nuoria.
- ❖ Lastensuojelun ja sosiaalipalveluiden tarve on kasvanut, ja erityisesti jälkihuollon ikärajan lasku herättää huolta nuorten syrjäytymisriskistä.

Nuoret väestöryhmänä ovat laaja ryhmä, joiden elämäntilanteet vaihtelevat suuresti jo iän perusteella. Monet erot nuorten välillä selittyvät ikäkausiin liittyvillä vaihteluilla, ja siksi on tärkeää huomioida iän, mutta myös perhetilanteen, työmarkkina-aseman, koulutussektorin sekä sosioekonomisen ja kulttuurisen taustan vaikutukset. Nuoret ovat ikänsä perusteella osin haavoittuvaisessa asemassa: alaikäisten on aikuisia vaikeampi vaikuttaa omaan tilanteeseensa, ja esimerkiksi nuorilla aikuisilla työmarkkina-asema ja toimeentulo on usein epävarmempaa.³ Tämä ei kuitenkaan tarkoita, etteikö nuorilla olisi kiinnosta vaikuttaa asioihin tai ympärillään ihmisiä tai rakenteita, joiden kautta asiat voivat olla paremmin.

Nuorisolaissa nuoriksi määritellään kaikki alle 29-vuotiaat henkilöt⁴, kun taas työnhakijana sekä sosiaalihuollon näkökulmasta nuori aikuinen on 18–24-vuotias⁵. Joissain määrittelyissä nuori aikuisuus venytetään jopa 39-ikävuoteen, ja Korkeakouluopiskelijoiden terveystutkimuksen tarkastelussa vanhimmat vastaajat ovat 34-vuotitaita.⁶

Loppuvuodesta 2025 alaikäisiä oli reilu miljoona henkilöä, tarkoittaen 18 % koko Suomen väestöstä. Suomessa on noin 550 000 perhettä, johon kuuluu kotona asuvia alaikäisiä lapsia. Vuosituhannen alusta alkaen tällaisten perheiden määrä on laskenut noin 60 000:lla.⁸

Alle 30-vuotiaita Suomessa oli vuonna 2025 noin 1,71 miljoonaa, joka vastaa noin 30 % koko väestöstä. Nuorten määrän ennustetaan laskevan noin 1,54 miljoonaan vuoteen 2040 mennessä. 15–29-vuotiaita on lähes miljoona, noin 910 000 henkilöä. Vieraskielisiä 15–29-vuotiaista on noin 16 %, eli reilu 140 000 nuorta. Ruotsinkielisiä 15–29-vuotiaista on vajaa 50 000 eli 5 % ja saamenkielisiä 0,04 %.⁷

Nuorista 15–29-vuotiaista muita kuin Suomen kansalaisia vuonna 2025 oli noin joka kymmenes, siis 90 000 nuorta. Näistä nuorista 15–24-vuotiaiden yleisin kansalaisuus on joku muu Euroopan maa, kun taas 25–29-vuotiaista suurimman osan kansalaisuus on jokin Aasian maa. Vuonna 2024 ulkomailla syntyneitä ulkomaalaistaustaisia 15–29-vuotiaita nuoria oli noin 110 000 ja Suomessa syntyneitä ulkomaalaistaustaisia nuoria 23 000. Suomessa syntyneiden osuus on nuoremmissa ryhmissä suurempi.⁷

Sosiaalipalveluiden asiakkuus ja kodin ulkopuolelle sijoitetut nuoret

Vuonna 2024 lastensuojeluilmoituksen kohteena oli 115 000 lasta, ja kasvua oli 4 % edellisvuoteen. Lastensuojeluilmoitusten määrät ovat kasvaneet jo pidempää, mutta aiempaa harvempi lastensuojeluilmoitus johtaa lastensuojelun asiakkuuteen. Erityisesti vanhemmista, yli 13-vuotiaista, lapsista tehdään lastensuojeluilmoituksia. Vuonna 2024 pienistä lapsista tehty lastensuojeluilmoitukset poikkeuksellisesti kasvoivat, kun taas vanhemmista lapsista tehtyjen ilmoitusten kasvu pysähtyi.⁸

Lastensuojelun avohuollon asiakkaina oli vuonna 2024 noin 35 000 alle 18-vuotiaasta, laskua edellisvuoteen 9 %. Kodin ulkopuolelle sijoitettuja oli noin puolet vähemmän kuin lastensuojelun avohuollon asiakkaita. Kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten ja nuorten osuus on pysynyt pitkään samalla tasolla, reilussa 17 000

henkilössä. Tämä tarkoittaa, että noin 2 % lapsista ja nuorista on ollut vähintään kerran sijoitettuna kodin ulkopuolelle. Huostassa olleita lapsia oli vuonna 2024 reilu 11 000, ja uusia huostaanottoja tehtiin 1 800 vuonna. Kiireellisesti sijoitettuna oli 4 900 lasta ja nuorta.⁸

Sosiaalihuollon jälkihuollon ikäraja laskettiin vuonna 2024 aikaisemmasta 25 ikävuodesta nykyiseen 23 ikävuoteen. Sosiaali- ja terveysministeriön arvion mukaan alaikärajan lasku lisää jälkihuollon ulkopuolelle rajautuneiden nuorten syrjäytymisriskiä.⁹

Koulutus

- ❖ Peruskouluikäisten määrä on laskussa, mikä johtaa koulujen määrän vähenemiseen ja koulukokojen kasvuun tulevina vuosikymmeninä.
- ❖ Suomalaisten oppilaiden osaaminen on heikentynyt erityisesti matematiikassa ja luonnontieteissä, mutta luovan ajattelun taidot ovat kansainvälisesti poikkeuksellisen korkealla tasolla.
- ❖ Kouluihminen on matalinta yläkoulussa ja korkeinta ammatillisessa koulutuksessa. Koulutuksen ulkopuolelle jääminen vaihtelee alueittain, korostuen erityisesti nuorilla miehillä.

Noin 1 900 koulua tarjosi perusopetusta Manner-Suomessa vuonna 2025¹⁰. Pitkään laskussa ollut peruskoulun oppilaiden määrä lähti nousuun vuonna 2016, mutta kääntyi taas laskuun vuonna 2021¹¹.

2010-luvulla käynnistyneen syntyvyyden voimakkaan laskun seurauksena peruskouluikäisten, eli 7–15-vuotiaiden, määrä on laskemassa jopa 90 000 henkilöllä vuosien 2025–2032 aikana^{7,12}. Opetushallituksen vuonna 2020 laatiman ennakkoinnin mukaan peruskoulujen määrä putoaisi noin 1 500 oppilaitokseen vuoteen 2040 mennessä ja keskimääräinen koulukoko kasvaisi noin sadalla oppilaalla.¹³

Suomalaisoppilaat menestyvät edelleen kansainvälisesti vertailtuna hyvin. Vuoden 2022 Pisa-tulosten perusteella suomalaisten lasten osaaminen on kuitenkin heikentynyt huomattavasti matematiikassa, lukutaidossa sekä luonnontieteissä, vaikka tulokset ovat edelleen OECD-maiden keskiarvon yläpuolella. Luonnontieteiden osaamisen lasku oli verrokkimaiden korkeinta.¹⁴

Osana PISA-tutkimuksesta vuonna 2022 tarkasteltiin luovan ajattelun taitoja. Tulokset julkaistiin kesällä 2024. Luovan ajattelun taidot ovat 15-vuotiailla suomalaisnuorilla poikkeuksellisen korkeat, ylittäen OECD-maiden keskiarvon. Lähes 40 % nuorista oli huipputasolla luovassa ajattelussa, kun OECD-maiden keskiarvo oli 27 %. Erityisesti tytöillä luovan ajattelun taidot olivat korkealla tasolla, sillä noin puolet olivat huippuosajia. Poikien taitotaso oli lähellä OECD-maiden keskiarvoa.¹⁵

Luovalla ajattelulla tarkoitetaan taitoa tuottaa, arvioida ja kehittää ideoita, jotka voivat johtaa omaperäisiin ja toimiviin ratkaisuihin. Lisäksi luova ajattelu tuottaa uutta tietoa ja mielikuvituksellisia tuotoksia vaikuttavasti. Nämä taidot ovat tärkeitä sekä yksilön elämän että kansantaloudellisen kehityksen näkökulmasta.¹⁵

Vuodesta 2021 kouluterveyskyselyssä on kartoitettu nuorten kouluinnostusta. Jokaisella kysymyskerralla korkeinta kouluinnostus on ollut ammatillisen oppilaitoksen opiskelijoilla, ja matalinta yläkoulun oppilailla. Pojat kokivat kaikissa ryhmissä tyttöjä enemmän kouluinnostusta, vaikka erot eivät olleetkaan suuria. Ammatillisen opiskelijoilla sukupuolten väliset erot olivat 5 prosenttiyksikköä, ja keskimäärin 40 % opiskelijoista koki opiskeluintoa. Joka kolmas lukiolaisista ja alle 20 % yläkoulun oppilaista koki intoa opiskeluun. Kaikissa ryhmissä kouluinto on samalla tasolla kuin vuonna 2021, mutta vuonna 2023 osuus on ollut matalampi erilaisen kysymyksenasettelun vuoksi.¹

Vuonna 2024 vailla perusasteen jälkeistä koulutusta olevien määrä vaihteli huomattavasti maakunnittain. Selkeästi eniten 20–24-vuotiaista ilman toisen asteen tutkintoa oli Päijät-Hämeessä, lähes 30 % ikäluokasta. Vastaavasti Pirkanmaalla ikäluokasta vain 16 % oli ilman perusasteen jälkeistä tutkintoa. Ikäluokassa ilman toisen asteen tutkintoa ovat miehet naisia useammin.¹⁶

Opiskelun tuki

- ❖ Vuoden 2025 tuen uudistus korvasi kolmiportaisen mallin konkreettisilla tukimuodoilla, jotka mahdollistavat varhaisen ja matalan kynnyksen tuen, ensisijaisesti ryhmätasolla ja tarvittaessa yksilöllisesti.
- ❖ Tehostettua ja erityistä tukea saaneiden oppilaiden määrä oli pitkään kasvussa, erityisesti yläkoulussa, jossa tehostetun tuen osuus nousi 3 %:sta 16 %:iin vuosien 2011–2024 välillä.
- ❖ Nuorten jaksamiseen vaikuttaa vahvasti kokemus tuen ja kuulluksi tulemisen saatavuudesta. Vaikka suurin osa kokee saavansa opettajilta apua ja kannustusta, koulu-uupumus ja yksinäisyys ovat yleistyneet erityisesti tyttöjen keskuudessa.

Esi- ja perusopetusta koskeva oppimisen ja koulunkäynnin tuen uudistus tuli voimaan 1.8.2025. Aiemman tuen tasoihin perustuvan järjestelmän sijaan jatkossa säädetään konkreettisista tukimuodoista ja tukitoimista. Uudistuksen tavoitteena on, että oppilas saa tukea oppimiseensa mahdollisimman aikaisessa vaiheessa ja matalalla kynnyksellä. Ensisijaiset tukimuodot ovat ryhmäkohtaisia. Mikäli ryhmäkohtaiset tukimuodot eivät ole riittäviä, oppilas saa oppilaskohtaisia tukitoimia, jotka ovat säännöllisiä ja perustuvat yksilöllisiin tuen tarpeisiin.¹⁷

Aiemman kolmiportaisen tuen aikaan tehostettua tukea saaneiden määrä lisääntyi voimakkaasti läpi 2020-luvun, kun vuonna 2020 noin 69 000 peruskoulun oppilasta sai tehostettua tukea. Vuonna 2024 vastaava luku oli noin 89 000. Kun vuonna 2011 peruskoulun vuosiluokkien 7.–9. oppilasmäärästä 3,3 % sai tehostettua tukea, vuonna 2024 osuus oli 16,1 %.¹⁸

Lukiolaisista 73 % koki vuonna 2024 saaneensa riittävästi tukea opintoihinsa, ja tyytyväisiä oltiin myös saatuun ohjaukseen niin nykyisiin opintoihin kuin jatko-opintoihinkin liittyen. Tyytyväisyys saatuun ohjaukseen on lukiolaisbarometrin perusteella kasvanut voimakkaasti.¹⁹ Ammatillisen oppilaitoksen opiskelijoista hieman aiempaa harvempi kokee saaneensa riittävästi tukea oikean alan valintaan, vaikka 86 % opiskelijoista kokee opiskelevansa oikeaa alaa Amisbarometriin vastatessaan. Kokemuksen oikean alan opiskelemisesta ovat vaihdelleen hieman vuosittain, mutta pysyneet keskimäärin samalla tasolla vuodesta 2015 alkaen.²⁰

Erityistä tukea saavien määrä on niin ikään kasvanut, mutta tehostettua tukea maltillisemmin. Vuodesta 2020 kasvua on tapahtunut noin 12 % vuoden 2024 57 000 oppilaaseen. Erityistä tukea saaneilla yleisimmät tukimuodot ovat avustajapalvelut ja osa-aikainen erityisopetus.¹⁸

Opinnot ajoittain raskaaksi kokevien nuorten määrä on kasvussa. Vuoden 2025 kouluterveyskyselyn mukaan koulu-uupumus on lisääntynyt erityisesti tyttöjen keskuudessa tasaisesti vuonna 2007 aloitetun seurannan aikana. Yleisintä se on yläkoulujen tytöillä (34 %) ja matalinta ammatillisessa opiskelevilla pojilla (6 %). Kaikkien oppilasryhmien keskuudessa koronavuosina voidaan havaita pientä kasvua koulu-uupumuksessa, joka on sittemmin tasaantunut. Noin 20 % yläkoulun pojista sekä lukion tytöistä kertoi uupumuksen kokemuksista vuonna 2025; luvut olivat matalammat pojilla lukiossa (11 %) sekä tytöillä ammatillisessa koulutuksessa (15 %).¹

Kokemukset tuen ja avun saamisesta sekä kuulluksi tulemisesta vaikuttavat koulussa jaksamiseen. Kouluissa ja oppilaitoksissa työskentelee oppilashuollon asiantuntijoita, mutta opetushenkilökunnan kanssa nuoret ovat päivittäin tekemisissä. Keskusteluyhteys opettajiin on nuorille tärkeää, ja siksi onkin myönteistä, että yläkoulun 8. ja 9. luokkalaisista 63 %, lukiolaisista 66 % ja ammatillisen oppilaitoksen oppilaista lähes 75 % koki saaneensa opettajalta apua mielenterveyden haasteisiin. Lisäksi yli 60 % toisen asteen opiskelijoista ja

noin puolet yläkoulun oppilaista koki, että koulussa on mahdollisuus keskustella mieltä painavista asioista edes jonkun aikuisen kanssa.¹

Oppituntien ilmapiiri nähdään yläkoulun ja toisella asteella kannustavaksi; 88 % toisen asteen opiskelijoista ja 73 % yläkoululaisista kokee opettajien kannustavan heitä kertomaan mielipiteensä oppitunneilla. Osuudet ovat pysyneet korkealla tasolla jo useamman vuoden, ja kasvaneet merkittävästi 2010-luvun alkupuolelta lähtien. Oppilaat myös kokevat opettajien olevan kiinnostuneita heidän asioistaan: 83 % ammatillisten oppilaitosten opiskelijoista, 73 % lukiolaisista ja 63 % yläkoulun oppilaista koki näin. Myös tässä nuorten kokemukset ovat muuttuneet huomattavasti myönteisemmiksi.¹

Lähes 90 % toisen asteen opiskelijoista ja 81 % yläkoulun 8. ja 9. luokkalaisista koki saavansa opettajilta myönteistä palautetta ja lähes kaikki kokivat opettajien kohtelevan heitä reilusti. Yläkoulun oppilailla epäreilouden kokemuksia oli enemmän, sillä heistä 65 % koki opettajien kohtelevan heitä reilusti, kun toisen asteen opiskelijoilla vastaava luku oli liki 90 %.¹

Yksinäisyyden kokemukset ovat yleisempiä tytöillä kaikilla yläkoulun ja toisen asteen oppilailla, syntyperästä riippumatta. Keskimäärin 15 % kouluterveyskyselyyn vastanneista nuorista kokee itsensä yksinäiseksi. Hieman useampi pojista kokee, ettei heillä ole yhtään läheistä ystävää. Osuus kaikista nuorista alle 10 %, ja osuus on laskenut.¹

Opintojen suorittaminen

- ❖ Luokalle jäämisen painopiste on siirtynyt peruskoulun alemmille vuosiluokille, ja sukupuolten väliset erot ovat tasoittuneet niin, että tytöt jäävät nykyisin toisinaan poikia useammin luokalle.
- ❖ Yhä useampi nuori jatkaa toisen asteen opintoihin heti peruskoulun jälkeen: vuonna 2024 vain 1 % 9.-luokan päättäneistä jäi ilman jatko-opiskelupaikkaa, kun vastaava osuus oli yli 9 % vuonna 2011.
- ❖ Tutkintojen suorittaminen tavoiteajassa on yleistynyt kaikilla koulutusasteilla, mutta sukupuolten välillä on pysyvä ero: naiset valmistuvat miehiä useammin, erityisesti korkeakoulutuksessa.

Perusopetuksen ylemmillä luokilla luokalle jäämisen painopiste on siirtynyt alemmille vuosiluokille. Vuonna 2021 ensimmäistä kertaa 7.-luokkalaisia jäi luokalle enemmän kuin 9.-luokkalaisia. Aiemmin pojat jäivät luokalle selvästi useammin kuin tytöt, mutta erot ovat tasoittuneet, ja viime vuosina tytöt ovat toisinaan jääneet poikia useammin luokalle.^{11,21}

Vuonna 2024 peruskoulun 9. luokan päätti noin 62 000 oppilasta, joista vain 1 % ei jatkanut heti opiskelua toisen asteen oppilaitoksessa. Vuonna 2011 vastaava osuus oli yli 9 %.²¹ Muutos on merkittävä, sillä erityisesti ilman toisen asteen tutkintoa olevilla on korkea riski syrjäytyä ja jäädä työelämän ulkopuolelle²².

Opintojen suorittaminen tavoiteajassa on yleistynyt kaikilla koulutusasteilla viimeisen kymmenen vuoden aikana, mutta kehityksessä on selviä eroja sukupuolen, koulutusalan ja taustan mukaan. Naisia on uusissa opiskelijoissa miehiä enemmän sekä lukiossa että korkeakouluissa. Vain ammatillisen koulutuksen perustutkinnoissa naisia on ollut uusissa opiskelijoissa vähemmän, mutta he suorittavat silti tutkinnon hieman miehiä useammin.

Ammatillisen koulutuksen aloittaneiden määrä on kasvanut voimakkaasti vuodesta 2021 pidentyneen oppivelvollisuuden myötä. Vuonna 2024 yli 62 000 alle 30-vuotiaasta aloitti ammatillisessa peruskoulutuksessa, kun ennen muutosta uusia opiskelijoita aloitti keskimäärin 45 000. Samalla tutkinnon tavoiteajassa suorittaneiden osuus on laskenut kymmenellä prosenttiyksiköllä, ja vuonna 2024 noin 57 % valmistui tavoiteajassa.¹¹ Yhä useampi nuorista aloittaa toisen asteen opinnot heti peruskoulun jälkeisenä syksynä, mutta erityisesti ammatillisissa oppilaitoksissa alaa vaihtaneiden määrä on lisääntynyt voimakkaasti.¹⁹

Lukiossa uusien opiskelijoiden määrä ei ole kasvanut, ja tutkinnon suorittaneiden osuus on ollut hienoisessa laskussa, erityisesti naisten osalta. Silti lähes 80 % lukion aloittaneista suoritti ylioppilastutkinnon vuonna 2024 tavoiteajassa. Ylioppilastutkinnon suorittaneiden määrä on laskenut 2000-luvun huippuvuosista noin 5 000:lla.^{11,23}

Ammattikorkeakoulutuksen suorittaneiden osuus on kasvanut, mutta sukupuolten väliset erot ovat suurimmat juuri tällä koulutustasolla: vuonna 2024 naisista 66 % valmistui tavoiteajassa, kun miehistä vain 42 %. Vielä 2013 vain reilu kolmannes miehistä valmistui tavoiteajassa.

Yliopistokoulutuksen suorittaneiden määrä on kasvanut voimakkaammin, suhteessa uusien opiskelijoiden määrän kasvuun. Vuonna 2014 hieman reilu puolet opiskelijoista suoritti tutkinnon tavoiteajassa, kun vuonna 2024 osuus oli jo yli 70 %. Naisista 76 % valmistui tavoiteajassa ja miehistä alle 65 %.

Ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneiden määrä ja osuus ovat kasvaneet merkittävästi. Yliopiston ylemmän korkeakoulututkinnon suoritti tavoiteajassa vuonna 2024 lähes 38 % tutkintoon hakeutuneista, kun vastaava luku oli alle 24 % vuonna 2014. Ylemmän AMK-tutkinnon aloittaneista valmistuu huomattavasti suurempi osuus, vuonna 2024 valmistuneiden osuus oli 67 %, eli ero koulutussektoreiden välillä on jopa 29 prosenttiyksikköä. Ylempiä korkeakoulututkintoja suorittavat useammin naiset, joiden määrä opiskelijoissa sekä valmistumisprosentti ovat kasvaneet voimakkaasti. Miesten valmistumisprosentti on sen sijaan laskenut.²³

Työelämä

- ❖ Nuoret ovat työelämässä usein haavoittuvassa asemassa, sillä työkokemuksen ja koulutuksen puute sekä epäasiallinen kohtelu vaikeuttavat vakituisen työn saamista ja altistavat nopeille muutoksille sekä työttömyydelle.
- ❖ Alle 25-vuotiaiden työttömyys on selvästi muuta väestöä korkeampaa, ja vuonna 2025 he muodostivat jo 26 % kaikista työttömistä, samalla kun pitkäaikaistyöttömyys on yleistynyt.
- ❖ Koulutus parantaa nuorten työllistymismahdollisuuksia, mutta erot sukupuolen ja koulutusalan mukaan ovat suuria, ja erityisesti ammatillisesta koulutuksesta valmistuneet nuoret ovat muita useammin työttöminä.

Nuoret kuuluvat työelämässä haavoittuvimpiin ryhmiin, sillä työuran alussa vailla työkokemusta tai koulutusta on haastavaa vastata työelämän osaamisvaatimuksiin. Erityisesti vakituisen työpaikan löytäminen on nuoruudessa haastavampaa, vaikka työelämän muutoksissa voikin olla helpompi pysyä mukana. Vuoden 2025 Nuorisobarometrin mukaan jopa 50 % nuorista kokee turvattomuutta tai epävarmuutta omasta työllisyydestään².

Syksyllä 2025 Suomessa oli koko Euroopan toiseksi korkein työttömyys, 10 % työikäisistä, mikä näkyy myös nuorten työttömyydessä.²⁵ Alle 25-vuotiaiden työttömien määrä oli kasvanut 4 900 henkilöllä verrattuna vuoden takaiseen. Syksyllä 2025 nuorten työttömien määrä oli 35 900. Tämä tarkoittaa 15 % kasvua 20–24-vuotiailla sekä 20 % kasvua alle 20-vuotiaissa.²⁶ Vielä 2024 nuorten työttömyyksistä 55 % päättyi ennen kolmen kuukauden työttömyyden täyttymistä, mutta vuonna 2025 vastaava luku oli 45 %.²⁴

Nuoret ovat muita väestöryhmiä useammin työttöminä ja heidän työttömyytensä on kasvanut rankimmin viime aikoina²⁵. Kun 25–34-vuotiaiden työttömyys seuraa samaa trendiä koko väestön työttömyyden kanssa, on alle 25-vuotiaiden työttömyys ollut yli kaksinkertainen jo pidemmän aikaa. Tilastokeskuksen mukaan vuonna 2025 jopa 26 % työvoimaan kuuluvista alle 25-vuotiaista oli työttömänä. Nuorisotyöttömyydessä on havaittavissa nopeampia ja dramaattisempia vaihteluita, verrattuna kokonaistyöttömyyteen. Kuitenkin alle 25-vuotiaiden ikäluokasta muita harvempi kuuluu työvoimaan; osuus on vaihdellut reilusta 40 %:sta yli 60 %:tiin.²⁴

Koulutus on tärkeä askel kohti työllistymistä, ja valtaosa nuorista on työelämässä vuosi valmistumisen jälkeen, vuonna 2023 keskimäärin 77 %. Naisten työllistyminen vuosi valmistumisen jälkeen on matalampaa kuin miehillä. Nopeinta työllistyminen on ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneilla, joista 90 % oli työllisiä vuoden päästä valmistumisestaan.

Alle 30-vuotiaiden ryhmässä opiskelu on vanhempia ikäryhmiä yleisempää valmistumisen jälkeen. Koulutusasteet eroavat tässä, sillä esimerkiksi lukiosta valmistumisen jälkeen työllisyys on alle 24-vuotialla yleisempää kuin vanhemmilla ikäryhmillä vuosi valmistumisesta. Vuonna 2024 ammatillisen perustutkinnon suorittaneet ovat muista koulutusasteista valmistuneita useammin työttöminä vuosi valmistumisestaan (17 %). Korkeakoulutuksesta valmistumisen jälkeen suurin osa on työllisiä. Alemman korkeakoulututkinnon suorittaneista reilu 30 % on päätoimisena opiskelijana vuosi valmistumisesta, ja määrä laskee vanhempiin ikäryhmiin mentäessä.²⁶

Työn, koulutuksen tai harjoittelun sekä varusmiespalveluksen ulkopuolella olevien nuorten määrä on pysynyt pitkään reilussa 9 %:ssa tarkastellusta 15–29-vuotiaiden ikäluokasta. Tämä vastaa noin 86 000 nuorta. Näiden

nuorten osuus on matalinta 15–19-vuotiaissa (5 %) ja korkeinta 25–29-vuotiailla (13 %). Heidän kohdallaan huomionarvoisinta on tilanteen kesto, jota on vaikeaa tarkastella vain tilastojen valossa.²²

Köyhyys- ja syrjäytymisriskissä olevien nuorten aikuisten (18–29-vuotta) osuus on kasvanut hälyttävästi vuoden 2020 jälkeen. Vuonna 2024 köyhyys- ja syrjäytymisriskissä oli 34 % ikäluokasta, tarkoittaen 255 000 nuorta. Erityisen huolestuttavaa tämä on, sillä kohonnut riski liittyy myös opiskelijoihin ja työllisiin, ei siis vain työttömiin. Tämän nousun myötä nuoret aikuiset muuttuivat suurimmassa köyhyys- ja syrjäytymisriskissä olevaksi ryhmäksi yli 85-vuotiaiden.²⁷

Hyvinvointi, terveys ja toimintakyky

- ❖ Nuorten koettu terveys on edelleen hyvä, mutta heikoksi tai keskinkertaiseksi koetun terveyden osuus on kasvanut, erityisesti tytöillä. Samalla univaje ja energiajuomien käyttö ovat lisääntyneet, mikä voi heikentää hyvinvointia.
- ❖ Ylipaino on merkittävä ja sukupuolittunut ilmiö, erityisesti ammatillisissa oppilaitoksissa ja korkeakouluissa, joissa jopa puolet miehistä ja 40 % naisista on ylipainoisia; kouluruokailun väheneminen, etenkin tyttöjen keskuudessa, voi pahentaa tilannetta.
- ❖ Digitaalinen arki ja opiskelun verkkoalustat ovat nuorten elämässä keskeisiä, mutta terveellisten elintapojen ylläpitäminen – kuten riittävä uni ja monipuolinen ravinto – on haaste, mikä korostaa tarvetta kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnin tukemiselle.

Suomalaisten nuorten terveyttä tarkastellaan säännöllisesti, muun muassa kahden vuoden välein toteutettavalla kouluterveyskyselyllä. Tutkimusten valossa nuorten terveys näyttäytyy yleisesti hyvänä, ja koettu hyvinvointi on korkealla tasolla. Tilastokeskuksen elinolotilastojen mukaan hyväksi tai erittäin hyväksi terveytensä kokevien osuus on hienoisessa laskussa. Kuitenkin vuonna 2024 edelleen lähes 86 % nuorten 16–24-vuotiaiden ikäluokasta koki terveytensä hyväksi tai erittäin hyväksi. Erot sukupuolten välillä ovat merkittävät, ja miehet kokevat terveytensä paremmaksi.²⁷

Terveytensä keskinkertaiseksi, huonoksi tai erittäin huonoksi kokevien määrä on kasvanut tasaisesti sitten vuoden 2019. Reilu 20 % yläkoululaisista ja toisen asteen opiskelijoista kokee terveytensä huonoksi tai keskinkertaiseksi. Terveiden heikoksi kokeminen on huomattavasti yleisempää tytöillä kuin pojilla. Korkeakouluopiskelijoilla terveyden keskitasoiseksi tai sitä heikommaksi tuntemisen kokemukset ovat vähentyneet vuodesta 2021 vuoteen 2024 10 %-yksikön verran. Korkeakouluopiskelijoiden terveystutkimuksen mukaan vuonna 2024 tarkastelluista 18–34-vuotiaista korkeakouluopiskelijoista 30 % vastasi kokevansa terveytensä keskitasoisemmaksi tai sitä huonommaksi.^{1,6}

Päivittäinen huimaus ja heikotus sekä kipu ainakin kolmessa kehonosassa niin joka päivä kuin vähintään kerran viikossa ovat selvästi yleisempiä tytöillä. Tytöt käyvät kouluterveydenhoitajalla poikia useammin, toisella asteella jopa tuplasti useampi ja yläkoulussa 10 prosenttiyksikköä useammin. Sekä kivun ja heikotuksen että kouluterveydenhoitajan käynnit ovat kuitenkin vähentyneet kaikissa ryhmissä viime vuosina.¹

Vähintään 8 tuntia arkisin nukkuvien osuus on laskenut tasaisesti vuodesta 2013 asti, mutta muutosta selittää vain tyttöjen nukkumisen väheneminen. Muutos on ollut noin 10 prosenttiyksikköä tytöillä kaikissa ikäryhmissä ja kulutussektoreilla; esimerkiksi ammatillisten oppilaitosten tytöistä 57 % vuonna 2013 nukkui arkisin vähintään kahdeksan tuntia, vuonna 2025 näin ilmoitti tekevänsä enää 46 %. 15 % lukion ja yläkoulun tytöistä sekä 24 % ammatillisten oppilaitoksen tytöistä herää kesken yönien päivittäin, kun pojista alle 10 % kaikissa ryhmissä. Osuudet ovat kuitenkin pienessä laskussa vuoteen 2023 verrattuna kaikissa ryhmissä. Energiajuomien käyttö on lisääntynyt viime vuosina kaikissa ryhmissä, eniten niitä juovat ammatillisen oppilaitoksen opiskelijat, joista 17 % juo energiajuoman lähes päivittäin.¹

Ylipaino

Vuonna 2023 tehdyn selvityksen mukaan lasten ja nuorten ylipainon kasvu on tasaantunut, mutta ilmiö on edelleen merkittävä ja sukupuolittunut. Perusopetuksen 8.–9. luokan oppilaista ja lukiolaisista noin 17 % oli

ylipainoisia, kun taas ammatillisten oppilaitosten opiskelijoista lähes 27 %. Sukupuolten välillä on jopa 5 prosenttiyksikön eroja: esimerkiksi lukiossa 20 % pojista ja 15 % tytöistä ovat ylipainoisia.²⁸

Korkeakouluopiskelijoiden ylipainoisuus ei ole juuri muuttunut vuosina 2021–2024, mutta erot sukupuolten ja ikäryhmien välillä ovat suuria. Yliopistoissa opiskelevista miehistä noin 40 % ja naisista 30 % on ylipainoisia. Ammattikorkeakouluissa luvut ovat vielä korkeammat: naisista noin 40 % ja miehistä jopa 50 %.⁶

Kouluruokailulla on ollut tärkeä rooli terveellisten elintapojen tukemisessa, mutta erityisesti tyttöjen päivittäinen koululounaan syöminen on vähentynyt. Vuonna 2015 noin 70 % yläkoululaisista ja toisen asteen opiskelijoista söi koululounaan päivittäin, mutta vuonna 2025 enää alle puolet ammatillisen koulutuksen ja yläkoulun tytöistä sekä noin 60 % lukion tytöistä. Vaikka ruokailun olosuhteisiin ollaan pääosin tyytyväisiä, laatuun ja makuun liittyvä tyytymättömyys on yleistä, erityisesti yläkoulussa.¹

Seksuaaliterveys

Nuorten seksuaaliterveyteen on viime pyritty vaikuttamaan monin tavoin, muun muassa valistuksella ja ilmaisella ehkäisyllä. Yleisimmät seksitaudit ovat klamydia ja tippuri. Vuonna 2024 Suomessa todettiin 14 500 klamydiatapausta, joista 75 % 15–29-vuotiailla. Klamydiatapaukset ovat kasvaneet tasaisesti vuodesta 1995 asti, mutta vuosina 2023 ja 2024 tapausten määrä väheni jopa 20 %. Tartunnat olivat naisilla huomattavasti miehiä yleisempiä 15–24-vuotiailla, johtuen todennäköisesti suuremmasta testausalttiudesta sekä miesten oireettomuudesta. Kokonaistapausten väheneminen voi kertoa myös testaukseen liittyvistä muutoksista, vaikka sitä on esiintynyt myös muissa Pohjoismaissa.²⁹

Tippuritapaukset sen sijaan ovat jatkaneet voimakasta kasvuaan, vuosien 2021 ja 2024 välillä todettujen tapausten määrä lisääntyi naisilla yli 300 % ja miehillä 249 %. Vaikka tapauksista suurin osa todetaan edelleen miehillä, ovat tartunnat lisääntyneet suhteellisesti eniten naisilla. Tippuritapausten määrät ovat olleet kasvussa vuodesta 2021 myös monissa muissa EU-maissa.²⁹

Alle 25-vuotiaiden raskaudet ovat kymmenessä vuodessa lähes puolittuneet, ja samalla myös ikäluokan keskeytetyt raskaudet ovat vähentyneet.³⁰

Liikunta ja liikkuminen

- ❖ Suositusten mukainen päivittäinen liikunta toteutuu harvoin, sillä vain noin joka viides toisella asteella ja joka neljäs yläkoulussa liikkuu vähintään tunnin päivässä.
- ❖ Ohjattu liikuntaharrastuneisuus vähenee merkittävästi iän myötä, erityisesti ammatillisissa oppilaitoksissa. Itsenäinen liikunta ei vähene yhtä voimakkaasti, mutta on vähäisempää pojilla kuin tytöillä.
- ❖ Fyysinen toimintakyky on heikko suurella osalla nuorista, ja erityisesti tyttöjen heikko toimintakyky on lisääntynyt, ja korkeakouluopiskelijoista liikkumattomuus koskettaa lähes puolta.

Liikunta on tärkeä osa lasten ja nuorten fyysisen sekä psyykkisen hyvinvoinnin tukemista. Kuitenkin harva nuorista täyttää heille asetetut suositukset liikkumisen määrässä; hengästyttävää liikuntaa vapaa-ajallaan korkeintaan tunnin viikossa harrastaa kolmannes yläkoululaisista, viidennes lukiolaisista ja 40 % ammatillisten oppilaitosten opiskelijoista. Kaikissa ryhmissä heidän osuutensa on lisääntynyt maltillisesti kymmenessä vuodessa, mutta vähentynyt viidentoista vuoden takaiseen.¹

Useissa tutkimuksissa, muun muassa LIITU- sekä Lasten ja nuorten vapaa-aikatutkimuksessa on havaittu, että erityisesti ohjattu liikunta vähenee merkittävästi yläkouluiästä lähtien. Pitkäaikaisen trendin perusteella vaikuttaa siltä, että liikuntatavoitteiden täyttäminen vähenee iän myötä. Liikunta omaehtoisenaikin vähenee pojilla iän myötä, mutta tytöillä säilyy korkealla tasolla iän karttumisesta huolimatta.^{31,32} Omaehtoisen liikunnan väheneminen korostuu myös ammatillisen opiskelijoilla. Perusopetuksen 8.- ja 9.-luokkalaisista 70 % harrastaa liikuntaa itsenäisesti ja 50 % ohjatusti vähintään viikoittain. Sen sijaan lukiolaisista lähes 80 % harrastaa itsenäistä liikuntaa, mutta vain 40 % osallistuu ohjattuihin liikuntaharrastuksiin. Ammatillisten oppilaitosten opiskelijoista 65 % harrastaa itsenäisesti liikuntaa viikoittain, mutta vain 25 % ohjatusti.¹

Peruskoulun kahdeksannen luokan oppilaiden fyysistä toimintakykyä on tarkasteltu MOVE! -mittauksilla vuodesta 2018 lähtien. Tuona aikana heikko fyysinen toimintakyky on vaihdellut vuosittain vain vähän, pysyen 40 % tasolla 8.-luokkalaisilla. Kuitenkin sukupuolten välillä on tapahtunut muutosta; kun vuonna 2018 noin 42 % pojista ja 39 % tytöistä oli heikko fyysinen toimintakyky, vuonna 2025 pojilla osuus oli laskenut 37 prosenttiin ja tytöillä noussut lähes 42 prosenttiin. Alueiden välillä on eroja, ja tyttöjen heikko fyysinen toimintakyky on lisääntynyt erityisesti maaseutumaaisissa kunnissa.³³

Täysi-ikäisten kohdalla liikuntasuosituksen täyttymistä tarkastellaan usein terveys- ja kestävyysliikuntasuosituksen suhteen erikseen. Terveysliikuntasuositukset ovat laajemmat, sillä niiden täyttämiseksi tarvitaan myös lihaskuntoon ja liiketaitoon liittyvää aktiivisuutta. Kestävyysliikuntatavoitteiden saavuttaminen edellyttää vähintään 2,5 tuntia kohtuukuormitteista tai reilu tunti raskasta kestävyysliikuntaa viikossa.⁶

Korkeakouluopiskelijoista terveysliikuntasuosituksen mukaan liian vähän liikkuvien osuus on ollut laskussa, mutta kuitenkin lähes puolet - 43 % miehistä ja 47 % naisista kaikissa ikäluokissa ja koulutussektoreilla -liikkuu liian vähän. Lähes 70 % 30–34-vuotiaista yliopistossa opiskelevista naisista ei liiku terveysliikuntasuosituksen mukaan riittävästi. Kestävyysliikuntasuositukset täyttivät kuitenkin korkeakouluopiskelijoista selkeä enemmistö, 73 % yliopisto-opiskelijoista sekä 65 % ammattikorkeassa opiskelevista, ja määrä on kasvanut vuodesta 2021. Niiden osuus, jotka eivät harrasta juuri mitään viikoittaista liikuntaa on vähentynyt noin 11 %:iin kaikista opiskelijoista.⁶

Heikentynyt fyysinen kunto näkyy myös varusmiespalveluksen aloittaneiden miesten kestävyyskunnossa, kun 12 minuutin Cooperin testissä saadut tulokset ovat lyhentyneet huomattavasti. Vuoden 2019 tulokset olivat erityisen matalat, ja sittemmin on tapahtunut pientä kasvua.³⁴

Päihteet

- ❖ Alkoholin käyttö ja humalahakuinen juominen ovat vähentyneet merkittävästi nuorten keskuudessa, ja raittiisuus on lisääntynyt kaikissa ikäryhmissä, vaikka korkeakouluopiskelijoilla alkoholin riskikäyttö on nousussa erityisesti naisilla.
- ❖ Tupakointi on yhä harvinaisempaa, mutta nikotiinituotteiden käyttö on edelleen yleistä, erityisesti nikotiinipussien käytön voimakkaan kasvun vuoksi.
- ❖ Huumeiden kokeilu on hienoisessa laskussa, mutta huumekuolemat ovat kasvaneet jyrkästi, ja Suomi on Euroopan kärjessä alle 25-vuotiaiden huumekuolemissa. Tämä on johtanut ennaltaehkäisevien ohjelmien käynnistämiseen.

Alkoholi

Alkoholinkäyttö on vähentynyt tasaisesti läpi 2000-luvun, ja sama trendi jatkuu yhä. Peruskoulun ylimpien luokkien oppilaiden sekä toisen asteen opiskelijoiden humalahakuinen juominen on edelleen vähentynyt, vaikkei ole ilmiönä kadonnut. Samalla nuorten raittiisuus on lisääntynyt voimakkaasti.

Vähintään kerran kuukaudessa tosi humalassa perusopetuksen 8.- ja 9.-luokkalaisista vastasi olevansa 7 %, kun vielä vuonna 2009 luku oli kymmenen prosenttiyksikköä suurempi. Lukion opiskelijoilla laskua on tapahtunut 16 vuodessa 14 %-yksikköä, vuoden 2025 12 prosenttiin. Ammattikouluissa opiskelevilla tosi humalassa vähintään kerran kuussa olevien määrä on edelleen korkein, mutta laskua on tapahtunut eniten, vuoden 2009 40 % nykyiseen 17 %: tiin. Vuoden 2023 jälkeen muissa ryhmissä lasku on ollut 1–3 %-yksikköä, mutta ammattikoulun opiskelijoilla lasku on ollut 5 %, humalahakuisen juomisen laskun arvioitu pysähtyminen ei siis olekaan toteutunut. Sukupuolten välillä vallinnut parin %-yksikön ero on säilynyt samana kaikissa vastaajaryhmissä.¹

Raittiita ammatillisen oppilaitoksen opiskelijoista on 40 %, joka on 25 %-yksikköä enemmän kuin mittaushistorian alussa. Lukiolaisten raittiisuus on yli tuplaantunut vajaassa kahdessakymmenessä vuodessa, kun 44 % kertoo, ettei käytä alkoholia. Perusasteen kahdeksas- ja yhdeksäsluokkalaisista jo yli 70 % kertoo, ettei käytä lainkaan alkoholia, kun vuonna 2007 vastaava luku oli reilu 40 %.¹

Korkeakouluopiskelijoilla alkoholin riskikäyttö on sen sijaan nousussa. Jopa 30 % korkeakouluopiskelijoista katsotaan kuuluvan alkoholin riskikäyttäjiin, kun vuonna 2021 27 % kuului tähän ryhmään. Kasvu johtuu vain naisten lisääntyneestä riskikäytöstä. Miehillä riskikäyttö ei ole ollut kasvussa, mutta on naisia korkeammalla tasolla. Korkeinta alkoholin riskikäyttäjien osuus on ammattikorkeakoulussa opiskelevilla miehillä, erityisesti 22–24-vuotiaiden ikäryhmässä. Pienin riskikäyttäjien osuus on yliopistossa opiskelevilla naisilla, vaikka heidän kohdallaan riskikäytön lisääntyminen on ollut voimakkainta vuosien 2021 ja 2024 välillä. Naisilla riskikäyttäjien osuus vähentyy huomattavasti kahdenkymmenen viiden ikävuoden jälkeen, mutta miesten kohdalla selkeämpi lasku nähdään vasta kolmenkymmenen ikävuoden jälkeen. Kuitenkin alkoholia viimeisen vuoden aikana käyttäneiden osuus on hienoisessa laskussa, ja siten alkoholin riskikäyttäjien osuudet on laskettu pienemmästä vastaajajoukosta.⁶

Nikotiini- ja tupakkatuotteet

Tupakoinnissa on tapahtunut suuri muutos. Vaikka tupakoivien ja nikotiinituotteita testanneiden nuorten osuus on laskenut, ovat nikotiinituotteet edelleen suosittuja. Viime vuosina kouluterveyskyselyssä on tiedusteltu aiempaa tarkemmin muun muassa sähkösavukkeiden sekä nikotiinipussien päivittäistä käyttöä.

Päivittäin tupakoivien nuorten osuus on pieni, vain 2 % peruskoulun 8.- ja 9.-luokkalaisista, 1 % lukiolaisista ja 6 % ammatillisten oppilaitoksen opiskelijoista ilmoittaa tupakoivansa. Vuonna 2012 vastaava luku ammatillisen oppilaitoksen opiskelijoilla oli jopa 39 % ja muilla nuorilla reilu 10 %.¹

Kuitenkin päivittäin jotain tupakkaa, sähkötupakkaa, nikotiinipusseja tai nuuskaa käyttävien osuus on korkealla tasolla; päivittäin jotain näistä käyttää 27 % ammatillisen oppilaitoksen oppilaista, 8 % lukion oppilaista ja yksi kymmenestä perusasteen nuorista. Vuodesta 2017 tarkasteltu kokonaisluku on kuitenkin ollut laskusuuntainen. Vuodesta 2023 tarkasteltu nikotiinipussien käyttö on kasvanut voimakkaasti. Kun aikaisemmin lukion ja peruskoulun 8. ja 9. luokan oppilaista niitä käytti päivittäin vain pari prosenttia, vuonna 2025 vastaava luku oli 6 %. Ammatillisissa oppilaitoksissa opiskelevien nuorten keskuudessa nikotiinipussien käyttö yleistyi eniten, kun vuonna 2023 vastaajista 3 % kertoi käyttävänsä niitä päivittäin, vuonna 2025 heitä oli jopa 20 %.¹

Myös korkeakouluopiskelijoiden tupakointi on vähentynyt merkittävästi, mutta muunlaiset nikotiinituotteet ovat suosittuja. Vuonna 2024 noin 3 % korkeakouluopiskelijoista tupakoi päivittäin, mutta reilu 13 % käytti jotain nikotiini- tai tupakkatuotteita päivittäin. Näiden opiskelijoiden osuus on ollut kasvussa vuoteen 2021 verrattuna. Tämä selittyy pääasiassa nikotiinipussien lisääntyneellä käytöllä, sillä kaikista korkeakouluopiskelijoista 9 % käytti niitä päivittäin. Sähkösavukkeiden sekä nuuskan käyttö on tupakan lisäksi niin ikään vähentynyt. Tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttö on huomattavasti yleisempää miehillä sekä ammattikorkeakoulussa opiskelevilla.⁶

Nikotiinituotteiden käyttö on edelleen yleisempää poikien keskuudessa. Vain sähkötupakan päivittäinen käyttö on muutaman prosenttiyksikön verran yleisempää tytöillä kaikissa kouluterveyskyselyn vastaajaryhmissä. Mutta sähkösavukkeita eniten käyttävässä ammattikoulussa opiskelevienkin ryhmässä tytöistä vain 9 % ja pojista 5 % kertoi käyttävänsä näitä päivittäin. Sähkösavukkeiden käyttö on ollut kasvussa. Joskus nikotiini- ja tupakkatuotteita kokeilleiden määrä on laskussa, eikä sukupuolten välillä voida havaita suuria eroja, vaikka aiemmin näin oli.¹

Huumeet

Nuorten huumeiden käyttö on yksi viime vuosien suurimmista nuorten hyvinvointia koskevista keskusteluista. Vaikka kouluterveyskyselyn sekä korkeakouluopiskelijoiden terveyskyselyssä huumeiden käytössä on havaittu vuosittaista vaihtelua, osoittavat viimeisimmät tutkimukset kokeilujen vähentyneen. Laittomia huumeita viimeisen vuoden aikana vähintään kerran on kokeillut 6 % yläkoululaisista, 9 % lukiolaisista sekä 14 % ammatillisen opiskelijoista vuonna 2025. Laskua toisen asteen opiskelijoilla on tapahtunut kaksi prosenttiyksikköä ja peruskoulun oppilailta kolme prosenttiyksikköä vuoteen 2023 verrattuna, jota ennen taso oli pitkään pysynyt samana.¹

Korkeakouluopiskelijoista huumeita viimeisen vuoden aikana kokeilleiden tai säännöllisesti käyttäneiden osuus oli niin ikään laskenut vuosien 2021 ja 2024 välillä reilun prosenttiyksikön, mutta yhä noin joka kymmenes vastaajista kertoo käyttäneensä kannabista viimeisen 12 kuukauden aikana. Vaikka erot eivät ole suuria, voidaan huumeekokeilujen havaita olevan pienoisessa laskussa kaikilla korkeakoulussa olevilla alle 35-vuotiailla. Huumeekokeilut ovat hieman yleisempiä pojilla kaikissa ikäryhmissä, erityisesti korkeakouluopiskelijoiden kohdalla. Korkeakouluopiskelijoissa naisten kohdalla kannabiksen käytössä ei ole eroja tutkittujen ikäryhmien välillä, kun taas miehillä nuorimmat (18–21-vuotiaat) erottuvat vähäisemmällä osuudella kuin muut tarkastellut ikäryhmät (ikävuodet 22–34). Korkeakoulutuksen sektoreiden välillä ei havaittu eroja huumeekokeiluissa.⁶

Huumekokeilut ovat vähentyneet, mutta Suomi on edelleen Euroopan kärjessä alle 25-vuotiaiden huumekuolemissa³⁵. Vuonna 2023 huumeisiin kuolleiden määrä oli suurin 15–24-vuotiaiden ikäryhmässä. Alle 25-vuotiaiden huumekuolemia oli yhteensä 91, joka on 40 tapausta enemmän kuin vuonna 2022 ja yli 60 enemmän kuin kymmenen vuotta aiemmin. Mittaushistorian alusta vuodesta 2006 lähtien ei yhtenäkkään vuonna ole kuollut yhtä paljon alle 25-vuotiaita huumeiden vuoksi, ja joka neljäs 15–24-vuotiaana kuollut menehtyi huumeisiin. Vuonna 2024 tilanne parani merkittävästi, sillä huumeisiin kuolleita alle 25-vuotiaita oli 40, joka on vähiten sitten vuoden 2017. Ero edellisvuoteen on huomattava, mutta huumeet olivat silti syynä joka viidenteen 16–24-vuotiaiden kuolemaan.³⁶

Huumekuolemat ovat vakava kansanterveydellinen ilmiö, joka on herättänyt huomiota myös kansainvälisesti. Niiden ehkäisemiseksi on käynnistetty useita toimenpiteitä. Sosiaali- ja terveysministeriö on käynnistänyt ELOSSA-ohjelman vuosille 2025–2027, jonka tavoitteena on ehkäistä nuorten huumekuolemia ja vahvistaa ennaltaehkäisevää työtä.³⁷

Mielenterveys

- ❖ Nuorten mielenterveysoireilu on lisääntynyt merkittävästi, erityisesti tytöillä ja nuorilla naisilla, ja ahdistuneisuus sekä masennusoireet ovat yleistyneet viime vuosikymmenen aikana.
- ❖ Palveluiden saatavuutta on parannettu (esim. terapiatakuu), mutta avun riittävydessä on edelleen puutteita, erityisesti korkeakouluopiskelijoiden kohdalla.
- ❖ Itsemurhat ovat vakava ja kasvava ongelma, ja ne koskettavat yhä nuorempia ikäryhmiä, vaikka ennaltaehkäiseviä toimia on käynnistetty.

Mielenterveys on oleellinen osa lasten ja nuorten hyvinvointia, ja siihen liittyvät huolet koskettavat monia. Mielialastaan kuluneen 12 kuukauden aikana huolissaan olleiden nuorten määrä on kasvanut voimakkaasti vuodesta 2017 lähtien, erityisesti tytöillä. Ammattikoulun ja yläkoulun pojista 22 % ilmoittaa kokeneensa huolta mielialastaan, lukiolaisista 26 %. Tytöistä lähes 60 % kouluasteesta riippumatta kertoo kokeneensa huolta omasta mielialastaan.¹

Kohtalaista tai vaikeaa ahdistuneisuudesta kokevien nuorten määrä on kasvanut tasaisesti vuodesta 2013 alkaen. Noin joka kolmas tytöistä, mutta alle joka kymmenes pojista kokee vaikeaa ahdistuneisuutta.¹ Korkeakouluopiskelijoista ahdistuneisuushäiriö on todettu naisista noin 23 %:lla ja miehistä kymmenellä prosentilla. Naisten ahdistuneisuushäiriöt ovat huomattavasti yleisempiä kaikissa ikäluokissa sekä koulutussektoreilla, ja ne ovat lisääntyneet voimakkaasti vuosien 2021 ja 2024 välillä.⁶

Sosiaalista ahdistuneisuutta tuntee yläkoulun ja ammatillisen oppilaitoksen tytöistä puolet, lukion tytöistä hieman alle puolet. Yläkoulun ja lukion pojista noin 22 % ja ammatillisen oppilaitoksen pojista 19 % kertoo sosiaaliseen ahdistuneisuuteen liittyvien ongelmien vaikuttaneen elämäänsä viimeisen viikon aikana.¹ Korkeakouluopiskelijoista sosiaalista ahdistuneisuutta kertoo kokevansa 34 %, mutta se on hieman tätä yleisempää naisilla sekä ammattikorkeakoulussa opiskelevilla. Korkeakouluissa opiskelevilla naisilla sosiaalinen ahdistuneisuus vähenee nuorimmasta ikäluokasta vanhempiin, kun miesten kohdalla sosiaalisesti ahdistuneiden osuus päinvastoin kasvaa iän myötä.⁶

Niin peruskoulun kuin toisen asteen tytöillä sekä vaikeasti ahdistuneiden että sosiaalisesta ahdistuneisuudesta kärsivien osuus on tuplaantunut reilussa kymmenessä vuodessa. Viime vuosina osuus on kuitenkin pysynyt tasaisena. Myös masennusoireilun yleisyys on viime vuosina pysynyt tasaisena, vaikka onkin kasvanut selkeästi koronan jälkeen erityisesti tytöillä. Vuoteen 2019 asti keskimäärin 20 % kouluterveyskyselyyn vastanneiden ikäluokkien tytöistä kärsi vähintään kaksi viikkoa kestäneistä masennusoireista, kun vuodesta 2021 asti luku on ollut keskimäärin 30 %. Poikien kohdalla osuudet ylittivät koronan jälkeen 10 %, mutta kasvu on kuitenkin ollut maltillista.¹ Korkeakouluopiskelijoilla todettu masennus on yleistynyt vuoden 2021 jälkeen hieman, erityisesti ammattikorkeassa opiskelevilla naisilla. Miesten kohdalla masennusta esiintyy selvästi eniten 30–34-vuotiailla korkeakouluopiskelijoilla, naisilla erot ikäryhmien välillä eivät ole yhtä suuret.⁶

Monilla mittareilla näyttää siis siltä, että erityisesti tytöt ja nuoret naiset raportoivat ahdistuneisuus- ja masennusoireita, kun taas pojat kertovat näistä vähemmän. Mielenterveysoireilu näyttäisi lieventyvän iän karttuessa, lukuun ottamatta nuorten miesten ryhmää, jossa ahdistuneisuudesta kerrotaan erityisesti vanhemmissa ikäluokissa.

Tuki mielenterveyden haasteisiin

Mielialaan liittyvät haasteet vaativat toimenpiteitä sekä lasten ja nuorten omien kokemusten ymmärtämistä. Opiskeluhuollon palvelut tukevat lasten ja nuorten kasvua ja kehitystä, mutta niiden saatavuudessa on ollut haasteita viime vuosina³⁸. Kuitenkin kouluterveyskyselyn perusteella apua opiskeluhollosta hakeneet nuoret ovat saaneet päässeet tarvitsemansa avun piiriin. Koulupsykologille, koulukuraattorille sekä koulun lääkärille ja terveydenhoitajalle hakeutuneista 99 % pääsi hakemansa avun piiriin. Yli 80 % kaikista nuorista koki saaneensa opiskeluhollosta tarvitsemansa avun mielialaan liittyviin huoliin, ja yli 60 % koki saaneensa apua opettajilta.¹

Noin 60 % toisen asteen opiskelijoista sekä yläkoulun oppilaista luottaa saavansa apua sitä tarvitessaan, mutta erot sukupuolten välillä ovat suuret. Pojat suhtautuvat huomattavasti tyttöjä luottavaisemmin mahdollisuuksiinsa saada tarvitsemaansa apua. Nuorten keskusteluyhteys vanhempiin näyttää olevan kasvussa. Noin 70 % yläkouluun oppilaista sekä toisen asteen opiskelijoista kokee voivansa keskustella vanhempiensa kanssa asioistaan. Näin kokevien nuorten osuus on kasvanut tasaisesti. Osuus on suurin lähes kahteenkymmeneen vuoteen kaikilla muilla, paitsi yläkoulun oppilailla, joiden kohdalla vuonna 2019 keskusteluyhteys näytti paremmalta. Sen sijaan mielialaan liittyviin huoliin omilta vanhemmiltaan apua saaneiden osuus oli vuonna 2025 suurinta, kaikissa ryhmissä 85 % nuorista.¹

Korkeakouluopiskelijoiden opiskeluhollosta vastaa ylioppilaiden terveydenhoitosäätiö YTHS, jonka tarjoamiin palveluihin moni on pettynyt. Yli 60 % mielenterveyteen liittyviä palveluita tarvinneista koki ne riittämättömiksi. Riittämättömän avun saannin kokemukset olivat yleisempiä miehillä, erityisesti ammattikorkeakoulussa opiskelevilla.⁶

Toukokuussa 2025 astui voimaan terapiatakuu, jonka tarkoituksena on taata alle 23-vuotiaiden maksuton pääsy perustason mielenterveyden palveluihin 28 vuorokaudessa tarpeen toteutumisesta. Samalla yli 23-vuotiaiden hoitotakuu piteni, kolmeen kuukauteen aikaisemmasta 14 vuorokaudesta. Erikoissairaanhoidon psykiatrisella puolella, ja kiireellisillä läheteillä palveluihin tulee päästä samalla aikataululla kuin aikaisemminkin; joko välittömästi tai muutaman viikon kuluessa.³⁹

Mielenterveyden häiriöt

Kuntoutuspsykoterapia on yleistynyt viimeisen vuosikymmenen aikana voimakkaasti ja vuonna 2024 Kelan tukea sai yhteensä 17 800 opiskelijaa. Muutos vuoden takaiseen oli lähes 1 500 opiskelijaa. Erot sukupuolten välillä ovat merkittäviä ja kasvavia: tukea psykoterapiaan saaneiden naisten osuus on tuplaantunut kahdeksassa vuodessa, ollen 16–24-vuotiaiden ikäryhmässä jopa kuusinkertainen miehiin verrattuna.

Alle 25-vuotiaiden joukossa naiset ja tytöt ovat yleisimmin saaneet korvausta depressiolääkkeistä. Korvausta saaneiden nuorten määrä on lisääntynyt tasaisesti kymmenen vuoden ajan. 18–24-vuotiaiden joukossa osuus on lähes tuplaantunut vajaasta 8 %:sta 14 %: tiin ja 13–17-vuotiaillakin osuus on lisääntynyt 5 prosenttiyksiköllä nykyiseen 8 %. Erityiskorvattaviin lääkkeisiin psykoosin vuoksi oikeutettujen 13–17 – vuotiaiden määrä on puolittunut kymmenessä vuodessa 600 nuoresta alle 300 nuoreen, ja 18–24-vuotiaiden määrä on pysynyt noin prosentissa.⁴¹

Mielenterveysperustaisesti sairauspäivärahaa saaneiden 18–24-vuotiaiden osuus on tuplaantunut kymmenessä vuodessa, ja erot sukupuolten välillä ovat kasvaneet. Kun vuonna 2014 ikäluokan miehistä noin joka kymmenes ja naisista noin 18 % oli saanut sairauspäivärahaa mielenterveysperustaisesti, vuonna 2024

vastaava luku oli miehillä 15 % ja naisilla 39 %. Koko väestön tasolla nuorten naisten mielenterveysperustaiset sairauspoissaolot ovat poikkeukselliset ja niiden määrä on lisääntynyt erityisesti 25–34-vuotiailla naisilla.⁴²

Osuuksien kasvaminen kertoo nuorten mielenterveyden häiriöiden lisääntymisestä, mutta samalla lukuihin vaikuttavat palveluihin pääsy sekä diagnostiset kriteerit. Näin ollen luvut kertovat paitsi nuorten tilanteista, myös yhteiskunnan kyvystä vastata nuorten tarpeisiin.

Itsemurhan vuonna 2024 teki 220 iältään 15–34-vuotiaasta nuorta ja nuorta aikuista. Tämä tarkoittaa, että joka kolmas tämän ikäisenä kuollut teki itsemurhan. Itsemurhaan kuolleiden määrä kääntyi vuonna 2023 kasvuun, erityisesti 15–19- sekä 20–24-vuotiaiden ikäluokissa, mutta laski 30–34-vuotiaalla suhteessa kahteen edelliseen vuoteen. Vuonna 2024 määrällinen kasvu tasoittui ja määrä palasi vuoden 2022 tasolle, mutta itsemurhan tehneiden osuus pysyi samalla tasolla. Vuonna 2024 15–19-vuotiaiden ikäluokassa 41 % kuolemista johtui itsemurhasta. Itsemurhan tekevät siis yhä useammin yhä nuoremmat nuoret. Nuorten naisten itsemurhien määrä nousi vuonna 2023 korkeimmalle tasolle kymmeneen vuoteen. Itsemurhat ovat kuitenkin tuplasti yleisempiä miesten keskuudessa.³⁶

Turvallisuus ja koskemattomuus

- ❖ Nuoret kokevat elämänsä ja koulunsa pääosin turvalliseksi, ja fyysisen uhan kokemukset ovat vähentyneet viime vuosina, mutta sukupuolten välillä on eroja.
- ❖ Nuorisorikollisuus on pitkällä aikavälillä laskenut, mutta 2020-luvulla nähty pysähtyminen ja osin nousu huolestuttaa. Erityisesti alle 15-vuotiaiden rikosten ja varastamisen lisääntyminen sekä rikosten raaistuminen herättää huolta. Tilastot eivät kuitenkaan puhu katujengiytymisen puolesta.
- ❖ Seksuaalinen häirintä ja väkivalta koskettavat edelleen merkittävää osaa nuorista. Turvakotien asiakasmäärät sekä lähestymiskiellot kertovat vakavista turvallisuushaasteista.

Yksilön turvallisuuden tai turvattomuuden kokemukset vaikuttavat laajasti elämään. Korkeakouluopiskelijoista keskimäärin yli 80 % kokee elämänsä turvalliseksi, mutta sukupuolten välillä on eroja. Miehistä noin 90 % ja noin 70 % naisista kokee elämänsä turvalliseksi.⁶

Toisen asteen ja peruskoulun ylimpien luokkien oppilaat tuntevat olonsa turvalliseksi koulussa, eniten lukiossa (97 %) ja vähiten peruskoulussa (86 %). Lähes kaikki kokevat myös voivansa olla omia itsejään koulussa, näin kokee yli 90 % toisen asteen opiskelijoista ja 81 % yläkoulun oppilaista. Fyysisen uhan kokemukset ovat vähentyneet sekä yläkoulun että toisen asteen opiskelijoilla kouluterveyskyselyn mukaan, yli 5 prosenttiyksikköä vuoteen 2015 verrattuna.¹

Väkivalta ja rikollisuus

Nuorisorikollisuus on vähentynyt selvästi vuodesta 1995 alkaen, mutta osin kääntynyt nousuun 2020-luvulla. Nuorisorikollisuuden laskun pysähtymistä on nähty tarkastelujaksolla aiemminkin, ja kokonaistrendi on edelleen laskusuuntainen.⁴³ Alle 15-vuotiaiden tekemisen rikosten osuus kaikista poliisin tietoon tulleista rikoksista on kasvanut merkittävästi viime vuosina. Kansainvälisesti suomalaisnuoret eivät ole erityisen alttiita väkivallalle, paitsi ryöstöille, joissa Suomi on Euroopan kärjessä.⁴⁴ Vuonna 2024 yhteensä 19 600 alle 18-vuotiasta ja 17 000 nuorta-aikuista (18–29-vuotta) joutui rikoksen uhriksi.⁴⁵

Vaikka poliisin tietoon tulevien rikosten määrä on lisääntynyt tarkastelujaksolla, mutta edelleen nuorten itse ilmoittaman rikollisuuden seuranta osoittaa, että vain pieni osa rikoksista tulee poliisin tietoon. 86 % rikoksen uhreiksi tulleista nuorista kertoo, ettei ole ilmoittanut kokemastaan poliisille.

Lapsiuhritutkimuksessa nuorten itse ilmoittamien rikosten seuranta osoittaa, että rikosten määrä on laskenut. Joidenkin tulkintojen mukaan nuorten tekemä rikollisuus on raaistunut, sillä esimerkiksi alle 15-vuotiaiden teräaseiden käyttö on lisääntynyt. Varastaminen on lisääntynyt viime vuosina, muista rikoslajeista poiketen. Onkin huomionarvoista, että poliisin viralliset tilastot ja nuorten itseilmoittamat rikoskokemukset tarjoavat erilaista tilannekuvaa. Poliisin tietoon tulleiden rikosten määrän muutokset liittyvät usein esimerkiksi ilmoitusalttiuden ja kontrollin muutoksiin, eikä todellisiin muutoksiin rikollisuudessa.^{43,46}

Nuorten tekemä väkivalta kohdistuu erityisesti muihin nuoriin. Myös nuoriin kohdistuvan väkivallan tekijä on useimmiten toinen nuori, kaveri, sisarus tai tuttava. Tekijä on suurimmassa osassa tapauksista tuttu, aikuinen väkivallan tekijä on yleensä nuoren isä tai äiti. Lapsiuhritutkimuksen perusteella sukupuolten välillä on eroja väkivallan tekijöiden suhteen; pojat kokevat väkivaltaa pääasiassa toisten poikien tekemänä, tytöt joutuvat taas useammin tutun aikuisen uhriksi.^{43,46}

Väkivalta tapahtuu usein julkisissa paikoissa tai kouluissa, ja rikoksia tehdään yleensä yhdessä toisten nuorten kanssa. Väkivaltaa ja kiusaamista harjoitetaan myös digitaalisten laitteiden ja sosiaalisen median välityksellä, ja jopa 62 % nuorista ilmoittaa nähneensä videon, jossa jotakuta nuorta kiusataan.

Rikoskäyttäytyminen on yleisempää pojilla kuin tytöillä. Pojat tekevät ja myös kokevat enemmän fyysistä väkivaltaa. Erityisesti fyysisen uhan kokemukset ovat lisääntyneet pojilla sekä ulkomailla syntyneillä nuorilla. Maahanmuuttajataustaiset nuoret ovat yliedustettuina sekä rikosten tekijöinä että uhreina, mutta poliisin tietoon tulleiden rikosten määrässä ei ole tapahtunut suomalaisnuorista poikkeavaa kasvua. Uhri- ja tekijäpositiot ovatkin yleensä limittäisiä. Rasismilla ja ulkopuolisuuden kokemuksilla on yhteys väkivaltaiseen käytökseen, ja vertaissuhteilla on tärkeä merkitys yhteiskuntaan kiinnittymisessä, myös rikoksia ehkäisevässä merkityksessä.^{46,47}

Väkivallanteot eivät ole alkoholisidonnaisia samalla tavalla kuin aiemmin, ja yhä harvempi nuori ilmoittaa tehneensä viimeisimmän väkivallantekonsa humalassa. Sen sijaan huumeiden vaikutus on lisääntynyt, varsinkin henkirikoksissa.^{43,44}

Rikosten tekemisen riskiä kasvattavat muun muassa ohjaamaton vapaa-aika sekä rikollinen kaveripiiri, vaikeivat ne aina vaikuta nuoren omaan käytökseen. Väkivaltaa tapahtuu hyvin erilaisilla alueilla, mutta usein kaupunkien keskustoissa. Alueiden väliset erot vaikuttavat tasoittuneen.

Nuorten väkivaltarikollisuuden ryhmäperustaisuudessa ei ole havaittu muutoksia, eikä siten nuoriin liittyvä katujengikeskustelu saa vahvistusta rikollisuutta koskevista tilastoista. Katujengiytymistä vastaan puhuu myös se, ettei suurissa kaupungeissa ole havaittavissa väkivaltarikollisuuden kasvua.^{46,47}

Vanhempien taholta fyysistä väkivaltaa viimeisen vuoden aikana kokeneiden määrä on ollut pienessä laskussa vuodesta 2019 alkaen. Yläkoulun oppilaista noin joka kymmenes ja toisen asteen oppilaista 5 % kertoo vanhempien heihin kohdistamasta fyysisestä väkivallasta. Koronapandemia laajensi lähisuhdeväkivaltaa Suomessa, ja myös lasten ja nuorten kokemukset niin henkisestä kuin fyysisestäkin väkivallasta huolta pitävien aikuisten taholta lisääntyivät. Fyysisen väkivallan uhan kokemukset ovat yleisempiä pojilla kuin tytöillä, mutta tytöillä kasvua tapahtui korona-aikana enemmän.⁴⁸

Nuorten alle 30-vuotiaiden kuolemat henkirikoksen uhreina liittyvät usein huumeisiin, rikollisiin kontakteihin sekä julkisilla paikoilla käytettyihin ampuma-aseisiin.⁴⁴ Vuonna 2024 henkirikoksen tai henkirikoksen yrityksen kohteeksi joutui 218 alle 30-vuotiaasta, joista puolet oli yli 20-vuotiaita.⁴⁹

Turvakodeissa on enemmän asiakkaita kuin koskaan. Naisten määrä on ollut kasvussa vuodesta 2022 ja lasten määrä vuodesta 2023. Miesten määrä on vähentynyt. Yhteensä vuonna 2024 turvakodeissa oli 2130 alaikäistä, vastaten 42 % turvakotien asukkaista. 18–34-vuotiaiden nuorten aikuisten osuus turvakotien asukkaista on noin 36 %. Asiakkaiden määrän lisäksi myös asumisvuorokausien määrä on kasvanut, ja yhä useampi turvaa hakeva joudutaan ohjaamaan toiseen turvakotiin tilanpuutteen vuoksi.⁵⁰

Lähestymiskiellolla suojattuja alaikäisiä oli 400 ja nuoria aikuisia 330 vuonna 2024. Alaikäisillä lähestymiskieltojen määrässä ei ole sukupuolieroja, mutta 18–29-vuotiailla suurin osa lähestymiskiellolla suojatuista on naisia.⁴⁹

Seksuaalinen väkivalta

Seksuaaliseen väkivaltaan tai ahdisteluun liittyvät kokemukset ovat yleisempiä nuorilla naisilla ja tytöillä. Vuonna 2025 joka kolmas peruskoulun 8. ja 9. luokan sekä lukion tytöistä sekä lähes 40 % ammatillisen

oppilaitoksen tytöistä oli kokenut häiritsevää seksuaalista ehdottelua tai ahdistelua viimeisen 12 kuukauden aikana. Pojista vastaavat luvut olivat toisella asteella 8 % ja yläkoulussa 12 %. Vuosina 2021 ja 2023 seksuaalisen häirinnän ja ahdistelun kokemuksista ilmoitti jopa tytöistä puolet, eli kokemukset ovat olleet laskussa tytöillä, pojilla osuudet ovat pysyneet samalla tasolla.¹

Kaikilla nuorilla seksuaalisen ahdistelun kokemukset ovat vähentyneet. Seksuaalisesta väkivallasta kertoo noin 5 % kouluterveyskyselyyn vastanneista pojista, joka kymmenes lukion ja yläkoulun tytöistä sekä 15 % ammatillisen oppilaitoksen tytöistä. Yleisintä seksuaalinen häirintä on puhelimesta tai internetissä sekä julkisissa tiloissa. Koulussa seksuaalista häirintää kokeneiden osuus on pieni. Seksuaalisen häirinnän kokemukset ovat vähentyneet erityisesti internetin ja puhelinten välityksellä tapahtuvien häirinnän kokemusten osalta.¹

Kiusaaminen

- ❖ Kiusaaminen on vähentynyt merkittävästi viimeisen 15 vuoden aikana, ja yhä useampi nuori kertoo, ettei ole joutunut kiusatuksi tai osallistunut kiusaamiseen.
- ❖ Kiusaamisesta kertominen koulun aikuisille auttaa usein, mutta ei aina, sillä noin 40 % kokee kiusaamisen jatkuneen tai pahentuneen asiasta kertomisen jälkeen. Kiusaamisen ehkäisyyn kehitetyt mallit, kuten KiVa Koulu, ovat osoittautuneet toimiviksi.
- ❖ Yleisimmät kiusaamisen muodot ovat nolaaminen, nimittely ja ulkopuolelle jättäminen, kun taas väkivaltainen kiusaaminen koskettaa eniten yläkoulun poikia.

Nuorten kiusaamisen kokemukset ovat laskussa, vaikka kiusaamista edelleen tapahtuu. Yläkoulun oppilaiden keskuudessa 74 % kertoo, ettei ole joutunut kiusatuksi koulussa lukukauden aikana, ja taso on pysynyt pitkään samana. Vielä 2010 noin 65 % oppilaista ilmoitti, ettei ollut tullut kiusatuksi. Myös entistä harvempi ilmoittaa osallistuneen kiusaamiseen, yläkoululaisista 84 %, lukiolaisista 94 % ja ammatillisen opiskelijoista 91 % eivät ole osallistuneet kiusaamiseen.

Kiusaaminen ilmiönä näyttää siis kokonaisuutena vähentyneen, ja alkanut on koskettaa aiempaa harvempia. Koulukiusattuna olleiden tai koulukiusaajina olevien osuus on laskenut viimeisessä 15 vuodessa voimakkaasti. Kun 2010 lähes 60 % yläkoulun oppilaista kertoi olleensa jotenkin osallisena koulukiusaamisessa, vuonna 2025 vastaava osuus oli vain noin kolmannes. Samoin toisella asteella osuudet ovat puolittuneet; lukiossa noin 20 % noin 10 %:tiin ja ammatillisella puolella noin 40 % noin 20 %:tiin.¹

Kiusaamisesta kertominen koulun aikuisille on koettu hyödylliseksi, noin 60 % lukiolaisista ja yläkoulun oppilaista sekä noin 70 % ammatillisen oppilaitoksen oppilaista kertoi kohtaamansa kiusaamisen loppuneen tai vähentyneen, koulun aikuinen sai tietää siitä. Kiusaamisesta kertomisen vaikutuksia on tutkittu vuoteen 2023 asti eri tavoin muotoillulla kysymyksellä kouluterveyskyselyssä, eivätkä vastaukset ole suoraan verrannollisia. Aikaisemman kysymyksenasettelun aikaan noin puolet yläkoulun sekä ammatillisen oppilaitoksen oppilaista sekä 40 % lukion oppilaista koki kiusaamisen loppuneen tai vähentyneen siitä kertomisen jälkeen.¹

Lähes 40 % peruskoulun 8. ja 9. luokan sekä lukion oppilaista koki, että kiusaaminen jatkui tai muuttui jopa pahemmaksi sen jälkeen, kun koulun aikuinen oli saanut tietää siitä. Ammatillisella puolella näin koki joka kolmas. Yleisin kiusaamisen muoto kaikilla kouluasteilla oli nolaaminen ja nimittely, toisena valheiden levittely ja kolmantena ilmeet ja eleet sekä ulkopuolelle jättäminen. Toisella asteella erot kiusaamisen muotojen välillä

eivät olleet suuria. Väkivaltaista kiusaamista kokivat eniten yläkoulun pojat, ilmeitä ja eleitä sekä ulkopuolelle jättämistä kokivat tytöt poikia enemmän, mutta kiusaamisen muodoissa ei ollut merkittäviä eroja.¹

Oppilaista osa kokee myös koulun aikuisten kiusaavan heitä. Toisella asteella osuudet ovat pienempiä, noin joka kymmenes kokee koulun aikuisen kiusanneen itseään lukuvuoden aikana, mutta harvempi viikoittain. Yläkoulun oppilasta joka neljäs kokee koulun aikuisen kiusanneen lukuvuoden aikana. Osuuksissa ei ole tapahtunut muutoksia tarkasteltujen 3 vuoden aikana, eikä sukupuolten välillä ole eroja.¹

Kiusaamisen ehkäisemiseksi on kehitetty erilaisia toimintamalleja, joilla on havaittu olevan vaikutusta kiusaamisen vähenemiseen. Muun muassa KiVa Koulu sekä koulunuorisotyö ehkäisevät tutkitusti kiusaamista.^{44,51}

Tieliikenneonnettomuudet

Vuonna 2025 tieliikenneonnettomuuksissa kuoli 67 iältään 15–34-vuotiaista, ja yhteensä 915 loukkaantui. Näistä 42 vammautui henkilö- tai pakettiauto-onnettomuudessa, ja 18 vakavasti. Vuonna 2024 30 %:ssa kaikista kuolemaan johtaneista onnettomuuksista kuljettaja oli iältään 24-vuotias tai nuorempi. 42 %:ssa onnettomuuksista kuljettaja oli alle 35-vuotias. Suurimmalla osalla onnettomuuksien aiheuttajista tai osallisista ajokortti oli ollut jo vuosia. Tilastoissa eivät erotu juuri ajokortin saaneet. Alle 21-vuotiaiden onnettomuuksissa ylinopeus oli yleisempää kuin muilla. Alle 25-vuotiailla suistumisonnettomuudet olivat yleisimpiä onnettomuustyyppiejä.⁵²

Nuorten vaikuttaminen ja osallisuus

- ❖ Nuorten kiinnostus politiikkaan ja yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen on kasvanut merkittävästi, mutta äänestysaktiivisuus vaihtelee vaaleittain ja on erityisen matala EU-vaaleissa.
- ❖ Nuorten ehdokkaiden ja valittujen edustajien osuus on laskussa, vaikka nuorisovaltuustot ja paikalliset vaikuttajaryhmät tarjoavat laajoja osallistumismahdollisuuksia.
- ❖ Nuoret luottavat vahvasti keskeisiin instituutioihin ja toivovat hallituksen keskittyvän terveydenhuoltoon, työllisyyteen ja koulutukseen, mutta suhtautuvat kriittisemmin puolueisiin ja äänestämisen merkityksellisyyteen.

Nuorten kiinnostus politiikkaan ja yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen on kasvanut merkittävästi viime vuosikymmeninä. Vuonna 1997 politiikasta kiinnostuneita nuoria oli 33 %, kun vuonna 2024 osuus oli jo 63 %. Tämä kertoo nuorten kasvavasta halusta osallistua yhteiskunnalliseen päätöksentekoon ja vaikuttaa heitä koskeviin asioihin.⁵³

Vaalit

Äänestäminen on edelleen yleisin vaikuttamisen muoto nuorten keskuudessa, ja sen suosio on kasvanut tasaisesti vuodesta 2013. Juuri äänestysoikeuden saaneet 18-vuotiaat ovat aktiivisia äänestäjiä. Vuoden 2024 presidentinvaaleissa 64 % 18-vuotiaista äänesti ensimmäisellä kierroksella ja 60 % toisella. Koko 18–24-vuotiaiden ryhmässä äänestysprosentit vaihtelivat 56–64 % välillä ensimmäisellä kierroksella ja 55–60 % toisella.⁵⁴

Vuoden 2023 eduskuntavaaleissa 18-vuotiaiden äänestysprosentti oli 61 %, kun taas muilla nuorten ikäryhmillä se jäi alle 60 %. Vuoden 2025 kuntavaaleissa 18-vuotiaista äänesti 42 %, ja muilla nuorilla hieman yli 30 %. Aluevaaleissa 2025 aktiivisimpia olivat jälleen 18-vuotiaat (40 %), kun muilla ikäryhmillä äänestysprosentti oli hieman yli 30 %. EU-vaaleissa 2024 äänestysaktiivisuus laski selvästi: vain 26 % 18-vuotiaista ja hieman yli 20 % 19–24-vuotiaista äänesti.⁵⁵

Nuorten ehdokkaiden osuus kuntavaaleissa on laskenut vuodesta 2008. Vuoden 2025 kuntavaaleissa alle 30-vuotiaita ehdokkaita oli 7,8 %, kun vuonna 2021 heitä oli 8,5 %. Samaan aikaan yli 65-vuotiaiden ehdokkaiden osuus nousi 17,9 %:sta 19,2 %:iin. Valituista alle 30-vuotiaita oli vuonna 2025 vain 5 %, kun edellisissä vaaleissa osuus oli 5,5 %.⁵⁶

Eduskuntavaaleissa nuorten ehdokkaiden osuus on pysynyt melko tasaisena: vuonna 2023 heitä oli 10,9 %, ja vuonna 2019 10,5 %. Valittujen määrä on kuitenkin laskenut: vuonna 2023 eduskuntaan valittiin 7 alle 30-vuotiasta, kun vuonna 2019 heitä oli 8 ja vuonna 2015 peräti 19. Aluevaaleissa 2025 nuoria ehdokkaita oli 8,2 %, ja valituista 4,8 % oli alle 30-vuotiaita. EU-vaaleissa 2024 nuorten ehdokkaiden osuus oli 15,5 %, joka on laskua vuoden 2019 vaalien 29 %:sta.⁵⁷

Paikallinen osallisuus

Nuorten osallisuus ei rajoitu vain puoluepoliittiseen vaikuttamiseen, vaan ulottuu myös omaan elämään ja lähiyhteisöihin. Kuntalain mukaan kunnanhallituksen on asetettava nuorisovaltuusto tai vastaava ryhmä ja huolehdittava sen toimintaedellytyksistä. Vuonna 2023 vain kahdessa Manner-Suomen kunnassa ei ollut nuorten vaikuttajaryhmää.⁵⁸

Hyvinvointialuelain mukaan jokaisella alueella tulee olla nuorisovaltuusto. Vuonna 2021 kaikilla alueilla toimi alueellinen nuorisovaltuusto, ja vuonna 2023 niillä oli laajasti puhe- ja läsnäolo-oikeuksia: 19 aluevaltuustossa, 2 aluehallituksessa, 18 lautakunnissa ja 3:lla suora aloiteoikeus. 90 % edustajista koki voivansa vaikuttaa alueen asioihin, ja 82 % piti vaikuttamismahdollisuuksia riittävinä.

Nuorisovaltuustojen Liiton mukaan haasteena ovat alueelliset erot resursseissa ja vaikuttavuudessa. Nuorisovaltuustoilla on puhe- ja läsnäolo-oikeus 82 % lautakunnissa ja 85 % kunnanvaltuustoissa. Kunnanhallitukseen pääsy on rajallisempaa: vain 22 % nuorisovaltuustoista saa osallistua.⁵⁹

Nuoret vaikuttavat yhä enemmän myös muilla tavoilla. Yksilöllisistä vaikuttamisen muodoista ostopäätösten merkitys on kasvanut. Lisäksi mielenosoituksiin osallistutaan aiempaa aktiivisemmin.⁶⁰ Nuorille luontevia vaikuttamisen muotoja kehitetään jatkuvasti, vaikka ne eivät aina vastaa aikuisten käsityksiä soveliaasta toiminnasta. Uusia fasilitoituja osallistumismenetelmiä ovat esimerkiksi kansalaispaneelit, Erätauko-keskustelut ja Digiraati.⁶¹

Luottamus ja toiveet yhteiskunnassa

Nuoret suhtautuvat luottavaisesti useimpiin valtion instituutioihin. Kansalaispulssin 2026 mukaan 15–29-vuotiaat nuoret luottavat eniten puolustusvoimiin (89 %) ja poliisiin (79 %) ja koulutusjärjestelmään (80 %). Nuoret luottavat EU:hun enemmän kuin muu väestö (71 %), mutta poliittisiin puolueisiin luottaa noin 35 %. Luottamus Suomen hallitukseen on 41 % eli matalinta kaikista ikäryhmistä. Terveystenhoitoon nuoret luottavat hieman muuta väestöä enemmän (72 %), samoin kuin tiedotusvälineisiin (68 %). Nuorten luottamus lähes kaikkiin muihin toimijoihin paitsi poliittisiin puolueisiin ja Suomen hallitukseen on ollut kasvusuuntainen.⁶²

Kansalaispulssissa 65 % nuorista vastasi työllisyyden parantamisen kohteeksi, johon hallituksen on erityisesti panostettava. Vaikka väestötasolla tärkein tavoite on sama, on kaikkien ikäryhmien keskiarvo alle 60 %. Toisiksi tärkeimmät ovat toimiva terveydenhuolto sekä kestävä julkinen talous, joista molempia tärkeinä piti 34 % nuorista. Toive toimivaan terveydenhuoltoon panostamisesta kasvaa vanhempiin ikäryhmiin mentäessä, ollen 60–74-vuotiailla 62 %. Noin joka kolmas nuori pitää tärkeänä laadukkaaseen koulutukseen ja varhaiskasvatukseen panostamista sekä köyhyyden vähentämistä. He pitävät vanhempaa väestöä tärkeämpänä ilmastotoimia ja yhdenvertaisuutta. Sotilaallinen maanpuolustus ja yritystoiminnan edellytykset kiinnostavat nuoria vähemmän kuin vanhempia ikäryhmiä.⁶²

Äänestämisen merkityksellisyyteen nuoret suhtautuvat hieman vähemmän optimistisesti kuin muu väestö: alkuvuoden 2025 Kansalaispulssin mukaan 62 % koki, että äänestämällä voi vaikuttaa itselleen tärkeisiin asioihin, kun väestön keskiarvo oli 65 %. Demokratian toimivuuteen nuoret ovat hieman tyytyväisempiä kuin muut ryhmät, vaikka laskua oli keväällä 2026 tapahtunut edellisvuoteen 8 prosenttiyksikköä.⁶²

Tulevaisuususkko

- ❖ Nuorten tulevaisuususkko on heikentynyt merkittävästi, sillä erittäin positiivisesti suhtautuvien osuus on pudonnut 36 %:sta (2021) 15 %:iin (2025), ja optimistisesti suhtautuvien kokonaisosuus on matalimmillaan koko mittaushistorian aikana.
- ❖ Nuoret suhtautuvat omaan tulevaisuuteensa optimistisemmin kuin maailman tulevaisuuteen, mikä kertoo uskosta omiin toimintamahdollisuuksiin, ja huoleen päättäjien kyvystä ratkaista ongelmia.
- ❖ Tulevaisuususkoon vaikuttaa elämään tyytyväisyys ja taustatekijät, kuten työttömyys ja lastensuojelukokemukset, jotka heikentävät optimismia; silti suurin osa nuorista uskoo, että menestyminen on itsestä kiinni ja kokee voivansa vaikuttaa omaan tulevaisuuteensa.

Nuorisobarometrin 2025 mukaan nuorten tulevaisuususkko on heikentynyt merkittävästi, erittäin positiivisesti suhtautuvien määrä on pudonnut 15 %:tiin, kun vuonna 2021 vastaava luku oli 36 %. Optimistisesti ja erittäin optimistisesti omaan tulevaisuuteensa suhtautuu 62 %, kun vuonna 2021 optimistisia oli 79 %. Erittäin positiivisesti tulevaisuuteen suhtautuvien osuudessa on ollut vuosittaista vaihtelua, mutta noin 30 % vastaajista on ollut tyypillinen osuus ennen vuotta 2024.

Usko maailman tulevaisuuteen ylipäättään on romahtanut, ja vuonna 2025 vain 17 % nuorista suhtautui siihen optimistisesti. Omasta tulevaisuudesta poiketen suhtautumisessa maailman tulevaisuuteen on tapahtunut voimakasta pessimismin kasvua. Vuonna 2025 jopa 50 % nuorista suhtautui maailman tulevaisuuteen pessimistisesti tai erittäin pessimistisesti. Lisäksi 60 % vastaajista kertoi kokevansa huolta tai turvattomuutta maailmanpoliittisesta tilanteesta.²

Koska maailman tulevaisuuteen suhtaudutaan pessimistisemmin kuin omaan tulevaisuuteen, vaikuttaa siltä, ettei pelko tai pessimismi maailman tulevaisuudesta suoraan näy omaa tulevaisuutta koskevassa optimismissa. Vaikuttakin siltä, että nuoret uskovat todennäköisemmin itse selviytyvänsä, vaikka näkevät tulevaisuudessa huolestuttavia piirteitä. Tulevaisuususkossa onkin individualistinen sävy, sillä se kertoo yksilön omasta käsityksestä liittyen toimintamahdollisuuksiinsa nyt ja tulevaisuudessa. Mitä kauemmas omasta elinpiiristä mennään, sitä heikommaksi muuttuvat mahdollisuudet vaikuttaa ja sitä myötä myös usko tulevaan. Toisaalta nuoret ovat myös menettäneet uskoaan päättäjien kykyyn ratkaista Suomen ja maailman kannalta merkittäviä ongelmia.^{2,53}

Naiset kokevat vähäisempää tyytyväisyyttä elämäänsä, terveyteensä ja kokevat enemmän yksinäisyyttä, mutta silti sukupuolten väliset erot tulevaisuususkossa ovat maltillisia. Naisten tulevaisuususkko on hieman matalampaa, mutta sukupuolten väliset erot vaihtelevat iän mukaan. Erityisesti omaa tulevaisuutta koskeva optimismi vaikuttaa kasvavan iän myötä kaikissa ryhmissä. Samoin erot itse raportoidussa hyvinvoinnissa eri indikaattorein on sukupuolten välillä suurimpia teinivuosina, mutta erot tasoittuvat myöhemmin.²

Tulevaisuususkon vaihteluissa on eroja myös pääasiallisen toiminnan suhteen. Vähiten optimistisesti suhtautuvat työttömät, joissa optimistisia on 42 %, mutta heilläkin neutraali suhtautuminen on yleistä.⁵³

Sellaiset nuoret, joiden perhe oli peruskouluiässä tekemisissä lastensuojelun kanssa, ovat vähemmän optimistisia tulevaisuutensa suhteen, ja heidän pessimisminsä on kasvanut enemmän kuin muilla ryhmillä. Jopa 16 % lastensuojelutaustaisista vastaajista suhtautuu tulevaisuuteensa pessimistisesti, kuin vastaava luku on 6 % niillä, joilla ei ole kokemusta lastensuojelusta.⁵³

Ne, jotka kokevat menestymisen olevan itsestä kiinni, suhtautuvat tulevaisuuteen optimistisemmin kuin ne, jotka eivät ajattele menestymisen olevan itsestä kiinni. Suuri osa nuorista kokee, että he voivat itse vaikuttaa siihen, millainen heidän omasta tulevaisuudestaan tulee.⁵³

Asuminen ja toimeentulo

Nuorten asuminen

- ❖ Suomalaiset nuoret muuttavat omilleen varhain, keskimäärin 21-vuotiaana, mutta asumiskustannukset kuormittavat taloutta merkittävästi – jopa 40 % tuloista menee asumiseen, ja yksinasuvat nuoret ovat suurimmassa köyhyys- ja syrjäytymisriskissä.
- ❖ Nuoret ovat tyytymättömämpiä asuinalueidensa viihtyvyyteen kuin muut ikäryhmät, kärsien melusta, sosiaalisista häiriöistä ja ilmansaasteista; yhteisöllisyys ja osallistuminen asukastoimintaan ovat vähäisiä, vaikka keskeinen sijainti ja turvallisuus koetaan tärkeiksi.
- ❖ Taloudellinen epävarmuus on yleistä nuorten asumisessa, sillä yli puolet alle 35-vuotiaista yhden hengen talouksista ei pysty säästämään ja lähes puolet ei selviäisi yllättävistä menoista, mikä korostaa asumiskulujen ja matalien tulojen yhteisvaikutusta.

Suomalaiset muuttavat nuorena pois vanhempiansa luota. Keskimääräinen ikä muuttaa omilleen on 21,4 vuotta, mikä on huomattavasti alle EU:n keskiarvon (26,2 vuotta). Erityisesti naiset muuttavat aikaisemmin omilleen, vaikka sukupuolten väliset erot eivät ole EU:n tasolla korkeat.⁶³ Suomessa on reilu 254 000 yksin asuvaa alle 30-vuotiaasta. Alle 30-vuotiaiden asuntokuntia on 366 000.⁶⁴

Erityisesti 20–29-vuotialle yksi merkittävimmistä asumisen viihtyvyyteen liittyvistä seikoista on keskeinen sijainti. Lisäksi luonnonympäristöt sekä ja rauhallisuus ja turva painottuvat asuinalueen viihtyvyydessä. Nuoret aikuiset ilmoittavat kärsivänsä asuinalueillaan poikkeuksellisen paljon sosiaalisista häiriöistä, melusta ja ilmansaasteista.⁶⁵

Nuoret aikuiset ovat muita ikäryhmiä tyytymättömämpiä asuinalueidensa siisteyteen, ja puhtauteen, arkkitehtuuriin ja piha-alueisiin, rauhallisuuteen sekä yhteisöllisyyteen. Nuoret juttelevat naapureidensa kanssa muita ryhmiä vähemmän ja osallistavat vain harvoin asuinalueen yhteisiin tapahtumiin tai asukastoimintaan. Nuoret kuitenkin rajoittavat omaa liikkumistaan muita ikäryhmiä vähemmän, mahdollisista peloista ja asuinalueen rauhattomuudesta huolimatta.⁶⁵

Nuoret aikuiset elävät usein monipaikkaista elämää, jossa esimerkiksi elämä opiskelupaikkakunnalla ja sekä lapsuuden paikkakunnalla nivoutuvat yhteen. Lisäksi nuoret viettävät öitä muita ikäryhmiä enemmän oman asuntonsa ulkopuolella, kuten vanhempien, kavereiden tai kumppanin asunnolla.⁶⁵

Alle 30-vuotiaista vuokralla asuu 319 000 henkilöä.⁶⁶ Nuoret käyttävät asumiseen huomattavasti isomman osan tuloistaan kuin väestö keskimäärin: asumiseen kului vähintään 40 % kotitalouden käytettävissä olevista tuloista 15–29-vuotiailla.²⁷ Nuorten asumiskulut ovat EU-tasolla korkeat, vaikka koko väestön tasolla asumiskulut kuormittavat EU:n keskiarvoa vähemmän.⁶³

Vuonna 2025 alle 35-vuotiaasta yhden hengen talouksista 60 %:ssa rahaa ei jäänyt lainkaan säästöön ja 51 % ei selviäisi yllättävistä menoista, selviää Tilastokeskuksen elinolotilastosta. Nämä osuudet ovat samalla tasolla yksinhuoltajatalouksien kanssa. Yhden hengen taloudet ovat kaikista suurimmassa köyhyys- ja syrjäytymisriskissä.²⁷

Toimeentulo

- ❖ Lapsiperheköyhyys on kasvussa ja sosiaaliturvaleikkaukset pahentavat tilannetta, lisäten köyhien lasten määrää kymmenillä tuhansilla ja heikentäen lasten arkea, harrastusmahdollisuuksia ja tulevaisuuden näkymiä.
- ❖ Nuoret ja opiskelijat ovat taloudellisesti haavoittuvassa asemassa, sillä 18–24-vuotiaiden tulot jäävät usein alle köyhyysrajan ja toimeentulovaikkeudet ovat lisääntyneet; opintolainaa käytetään yhä useammin välttämättömiin menoihin, mikä kasvattaa velkaantumisen riskiä.
- ❖ Leikkaukset kohdistuvat voimakkaimmin pienituloisiin nuoriin ja opiskelijoihin, vähentäen asumistukea ja muita etuuksia, mikä lisää toimeentulotuen tarvetta ja vaikeuttaa opintojen ja työn yhdistämistä; taloudelliset vaikeudet voivat johtaa pitkäaikaisiin ongelmiin, kuten mielenterveysongelmiin ja syrjäytymiseen.

Tulotasoltaan 18–24-vuotiaat ovat matalatuloisimpien suomalaisten joukossa. Vuodesta 1992 eteenpäin nuorten mediaanitulo Suomessa on ollut alle 14 000 euroa vuodessa, eli selvästi alle koko väestön mediaanin. Nuorten mediaanitulo jää myös alle köyhyysrajan. Köyhyysraja oli vuonna 2024 18 313 euroa vuodessa, eli 60 % väestön mediaanitulosta. Alle 35-vuotiaiden yhden hengen talouksista alle köyhyysrahan jäi 52 % vuonna 2024. Kuitenkin 25–34-vuotiaat sijoittuvat ikäryhmittäisessä tulovertailussa kolmanneksi korkeimmalle vuositulojen mediaanin mukaan, reilun 27 000 euron vuositulojen mediaanilla.⁶⁶

Nuorisobarometrin 2024 mukaan nuorten tyytyväisyys omaan taloudelliseen tilanteeseen on vaihdellut vuosittain, mutta vuonna 2024 tyytyväisyys laski huomattavasti edellisvuosista. Kiitettävän arvosanan omalle taloudelleen antoi 19 % vastaajista ja alle tyydyttävän arvosanan 24 %. Barometrin historian aikana juuri taloudelliseen tilanteeseen on oltu tyytymättömiä, mikä kertoo osaltaan myös nuorten vaikeammasta uravaiheesta ja vasta alkamassa olevasta työurasta.⁵³

Nuorten kokemukset perheen taloudellisesta tilanteesta ovat parantuneet hieman viimeisen kymmenen vuoden aikana. Kouluterveyskyselyn mukaan kohtalaiseksi tai sitä heikommaksi tilanteen kokevien osuus on laskenut noin viisi prosenttiyksikköä yläkoululaisilla ja noin 10 prosenttiyksikköä toisen asteen opiskelijoilla. Vuonna 2023 nähtiin pieni notkahdus, mutta sen jälkeen suunta on ollut jälleen myönteinen.¹

Ammatillisissa oppilaitoksissa opiskelevista 35 % kokee perheensä taloudellisen tilanteen heikoksi, kun taas lukiolaisilla ja yläkoululaisilla vastaava osuus on 26 %. Tytöt arvioivat perheensä taloudellisen tilanteen huonoksi poikia useammin. Ulkomaalaistaustaiset nuoret, erityisesti ulkomailla syntyneet, kokevat taloudellista epävarmuutta useammin kuin suomalaistaustaiset.¹

Korkeakouluopiskelijoiden toimeentulovaikkeudet ovat lisääntyneet vuosien 2021–2024 aikana, ja kehitys heijastelee laajempia havaintoja nuorten aikuisten taloudellisesta tilanteesta.⁶ Koko väestön vertailussa 20–39-vuotiaat erottuvat selvästi muista taloudellisen niukkuuden kokemuksissa.⁶⁷ Noin viidennes opiskelijoista kertoi eläneensä viimeisen vuoden aikana erittäin niukasti ja epävarmassa taloudellisessa tilanteessa. Tämä kokemus oli yleisin vanhimpien opiskelijoiden ryhmässä. Samoin lähes viidennes opiskelijoista oli joutunut tinkimään lääkkeiden ostosta rahanpuutteen vuoksi, erityisesti naiset ja ammattikorkeakouluopiskelijat. Noin neljännes opiskelijoista puolestaan pelkäsi ruoan loppuvan rahojen vähyyden vuoksi, kun koko väestön tasolla näin koki joka kymmenes.⁶⁷ Tämä huoli oli yleisempi ammattikorkeakouluopiskelijoilla kuin yliopisto-opiskelijoilla. Kaikissa näissä ilmiöissä on nähtävissä selvä kasvu vuosien 2021 ja 2024 välillä.⁶

Toimeentulovaikkeudet näyttävät koskettavan erityisesti nuoria, naisia ja ammattikorkeakouluopiskelijoita, kun taas vanhemmat opiskelijat, miehet ja yliopisto-opiskelijat kokevat niitä harvemmin. Koko väestön tasolla voidaan havaita koulutukseen ja sukupuoleen liittyvät erot selkeämmin; matalammin koulutetut ilmoittavat useimmin taloudellisesta niukkuudesta, ja naisilla nämä kokemukset ovat yleisempiä.^{6,67}

Taloudellista tilannetta ovat todennäköisesti heikentäneet erityisesti korkea inflaatio, nousseet kuluttajahinnat ja korot, jotka ovat vaikuttaneet pienituloisten opiskelijoiden arkeen ja toimeentulon riittävyyden kokemukseen. Heikko työmarkkinatilanne lisää epävarmuutta omasta työllistymisestä ja toimeentulosta. Lisäksi asumistukeen kohdistuneet leikkaukset vaikeuttavat opiskelijoiden asemaa entisestään, ja STM:n arvion mukaan tulevat lisäämään toimeentulotuen tarvetta nuorilla. STM:n arvion mukaan työikäisessä väestössä tulonmenetykset ovat voimakkaimpia juuri nuorilla työikäisillä.³

Opintolainaa nostaneista 70 % ilmoitti käyttäneensä lainaa ensisijaisesti arjen välttämättömiin menoihin, kuten asumiseen, liikkumiseen, opiskelukustannuksiin ja terveydenhuoltoon. Naiset ja ammattikorkeakouluopiskelijat käyttivät lainaa näihin tarkoituksiin miehiä ja yliopisto-opiskelijoita useammin. Huolestuttavaa on, että 15 % lainaa nostaneista arvioi selviävänsä lainan takaisinmaksusta melko tai erittäin huonosti valmistumisen jälkeen.^{6,68} Luvuvuonna 2024/2025 opintovelallisten määrä kasvoi hieman suhteessa edellisvuoteen, ja kaikkiaan 295 000 opiskelijaa nosti opintolainaa. Samalla opintolainakanta ja keskimääräisen lainan määrä ovat jatkaneet kasvuaan.⁶⁹

Lapsiperheet ja leikkaukset

Viime vuosina taloudellinen eriarvoisuus ja tuloköyhyys ovat kasvaneet kaikissa Pohjoismaissa, eikä Suomi ole poikkeus. Erityisen haavoittuvassa asemassa ovat monilapsiset perheet, yksinhuoltajat ja maahanmuuttajataustaiset vanhemmat. Näissä ryhmissä myös työssäkäyvien köyhyysriski on kohonnut.⁷⁰

Yksinhuoltajaperheissä lähes puolet huoltajista ja kahden huoltajan perheissä yli neljäsosa huoltajista kokee, ettei selviäisi yllättävistä menoista. Osuus on ollut kasvussa erityisesti kahden huoltajan perheissä. Samoin huoltajien kokemukset suurista toimeentulovaikkeuksista ovat lisääntyneet kaikissa perhetyypeissä.⁹ Vuonna 2021 4 % 0–15-vuotiaista kärsi taloudellisista arjesta selviytymisen vaikeuksista, kun vuonna 2024 vastaava osuus oli 10 %.²⁷

THL:n arvioinnin mukaan hallituksen sosiaaliturvaleikkaukset uhkaavat heikentää lapsiperheiden taloudellista asemaa entisestään. Vuosien 2024–2026 sosiaaliturvaleikkausten katsotaan lisäävän merkittävästi lapsiköyhyyttä myös STM:n vuoden 2025 arvion mukaan. STM on joutunut jopa jyrkentämään arviotaan lapsiköyhyyden lisääntymisestä. Kelan arvion mukaan leikkaukset lisäävät köyhien lasten määrää arviolta 33 000 lapsella, kun köyhiä lapsia on Suomessa jo 110 000. Työttömyysturvan lapsikorotusten poistaminen ja asumistuen muutokset kohdistuvat erityisesti pienituloisiin perheisiin. Vaikka lapsilisään esitetään korotuksia, ne eivät riitä kompensoimaan muiden tukien leikkauksia.^{71,3}

Lapsiperheiden köyhyys ei ole vain taloudellinen kysymys – se vaikuttaa lasten arkeen, hyvinvointiin ja tulevaisuuden mahdollisuuksiin. Taloudelliset vaikeudet voivat rajoittaa lasten osallistumista harrastuksiin, koulunkäyntiin ja sosiaalisiin suhteisiin. Asumisnormien kiristäminen voi johtaa muuttoihin^{71,72}, jotka pahimmillaan katkaisevat lasten ja nuorten tukiverkostoja, johtavat koulun tai päiväkodin vaihtoon sekä sosiaaliseen stigmaan. Toimeentulon heikennykset voivat johtaa monien ongelmien kasaantumiseen elämänkulun aikana^{73,74}, kuten myöhempään työttömyyteen⁷⁵, mielenterveysongelmiin⁷⁴, heikkoon koulumenestykseen^{75,76} sekä ylivelkaantumiseen⁷⁷. Jo vauvaiässä koettu lapsiperheköyhyys on merkittävästi

yhteydessä aikuisuuteen kestävään huono-osaisuuteen.⁷⁸ Alaikäiset ovat ikänsä vuoksi haavoittuvaisessa asemassa, ja siksi heitä tulisi suojella leikkausten kohtuuttomilta vaikutuksilta.⁷⁸

Euroopan sosiaalisten oikeuksien komitea edellyttää, että lapsiköyhyyttä pyritään aktiivisesti vähentämään. THL:n mukaan osa hallituksen esittämistä toimista voi olla ristiriidassa tämän veloitteen kanssa, korostaen tarvetta arvioida lapsiperheiden asemaa erityisen huolellisesti sosiaalipoliittisessa päätöksenteossa. Suomi on jo ennen nykyisiä leikkauksia saanut komitealta useita huomautuksia siitä, ettei perusturvan taso ole riittävä ihmisarvoiseen elämään.⁷¹

Toimeentulotuki ja leikkausten vaikutukset

Vuonna 2024 toimeentulotukea sai yhteensä 377 000 henkilöä, mikä vastaa noin 7 % Suomen väestöstä. Heistä 356 000 sai perustoimeentulotukea, jonka menot kasvoivat lähes 15 % edellisvuoteen verrattuna. Samalla tukea saaneiden kotitalouksien sekä henkilöiden määrä laski. Vuodesta 2020 laskussa olleet toimeentulotuen bruttomenot kääntyivät nousuun, vaikka vastaanottavien kotitalouksien määrä jatkoi laskuaan. Menojen kasvu kertoo viimesijaiseksi tarkoitetun tuen käytön pitkittymisestä.⁷⁹

Lapsiperheiden toimeentulotuen käyttö on pysynyt melko vakaana viimeisen vuosikymmenen ajan. Vuonna 2024 pitkäaikaisesti toimeentulotukea sai 3 % lapsiperheistä, ja kaikista pitkäaikaisista tuen saajista 4 % oli yksinhuoltajatalouksia. Kaikkiaan 8 % lapsiperheistä sai toimeentulotukea, mikä on noin prosenttiyksikön vähemmän kuin aiemmin. Alle 15-vuotiaita toimeentulotuen piirissä oli yli 71 000, mikä kertoo niiden lasten määrästä, joiden vanhemmat saavat tukea. Pitkäaikaisesti tukea saaneiden osuus on huolestuttava, sillä erityisesti pitkittyneet toimeentulon ongelmat ovat haitallisia lapsille ja perheille kokonaisuutena. Yksinasuvat muodostavat merkittävän osan, 62 %, toimeentulotuen saajista.⁸⁰ Alle 35-vuotiaat yksinasuvat muodostavat suuren osan niistä, joiden tulot laskevat eniten sosiaaliturvaleikkausten vuoksi.⁹

Nuorten tilanne on erityisen huolestuttava. Vuonna 2024 toimeentulotukea sai 13 % 18–24-vuotiaista. Pientä laskua tuen saajissa on tapahtunut, kun vuosina 2017–2020 osuus oli lähes 20 %. Eniten perustoimeentulotukea saava ikäryhmä on 20–29-vuotiaat. Tuohon ryhmään kuuluvat miehet saivat erityisen paljon tukea, yli 22 000 henkilöä vuonna 2024.⁸² Vuonna 2023 perustoimeentulotukea saavista kotitalouksista 21 % oli sellaisia, joissa hakija tai puoliso oli alle 25-vuotias, ja näistä 11 %:lla ei ollut veronalaisia tuloja.⁸¹

Toimeentulotuen merkitys nuorille on kasvussa, erityisesti kun ensisijaisia tukia on leikattu. Elokuussa 2025 opiskelijat siirrettiin yleisen asumistuen piiristä opintotuen asumislisän piiriin, mikä vähentää kuukausittaista tukimäärää ja poistaa tuet kesäkuukausilta. Lisäksi osittaisen työmarkkinatuen vähimmäismäärä pieneni 50 %:sta 35 %:iin. Lisäksi Kelan etuuksien alaikärajat nousivat vuoden 2025 alussa 16 vuodesta 18 vuoteen, mikä vaikuttaa erityisesti oppivelvollisuutensa keskeyttäneisiin nuoriin.^{82,9}

Vammaisten henkilöiden kouluttautuminen ammattiin voi heikentyä, kun kuntoutusrahaa ei enää myönnetä alaikäisille. Tosin maksuton toinen aste osaltaan kompensoi tätä heikennystä. Nuotti-valmennukseen osallistuminen ei enää oikeuta kuntoutusrahaan, mikä STM:n arvion mukaan lisää syrjäytymisriskiä. Aikaisemmin oikeus kuntoutusrahaan on lisännyt merkittävästi kannustusta osallistua valmennukseen, jonka tarkoituksena on vahvistaa työn ja opiskelun ulkopuolella olevien nuorten mahdollisuuksia työllistymiseen.^{9,21,82,83}

Leikkaukset osuvat eniten valmiiksi pienituloisiin nuoriin

THL:n asiantuntija-arvio osoittaa, että hallituksen suunnittelemat sosiaaliturvan leikkaukset lisäävät pienituloisuutta ja tuloeroja merkittävästi vuoteen 2027 mennessä. Vaikutukset kohdistuvat erityisesti

opiskelijoihin, nuoriin aikuisiin ja työttömiin, siis ryhmiin, joiden taloudellinen asema on jo valmiiksi heikko. Vaikka hallitus on ilmoittanut pyrkivänsä säästöihin, jotka eivät aiheuta kohtuutonta haittaa, arvioiden mukaan juuri haavoittuvimmat ryhmät kärsivät eniten.

Nuorten, erityisesti 18–24-vuotiaiden, tulot pienenevät eniten kotitaloustasolla. THL:n arvion mukaan opiskelijoista jopa 64 % kokisi vähintään 5 % tulonmenetyksen, mikäli opintolainaa ei huomioida tulona. Vaikka opintolainan valtiontakaukseen esitetään korotusta, se ei paranna toimeentuloa vaan lisää velkaantumista. Kuntoutusrahan vähimmäismäärän alentaminen vaikuttaa erityisesti nuoriin, joilla on mielenterveyden tai käyttäytymisen haasteita, ja voi lisätä toimeentulotuen tarvetta tai ohjata nuoria työkyvyttömyyseläkkeelle.

Vaikka opiskelijat eivät ole suurin toimeentulotuen käyttäjäryhmä, lisäävät leikkaukset, erityisesti asumistuen muutokset ja indeksijäädytykset heidän riippuvuuttaan viimesijaisesta tuesta. Työllisyyden kasvua tavoitellaan, mutta osa-aikatyön kannustimien heikentyminen vaikeuttaa opiskelijoiden mahdollisuuksia yhdistää opiskelu ja työ, mikä voi johtaa entistä useamman turvautumiseen toimeentulotukeen.^{71,3}

Elämää kriiseissä

Nuorten ja opiskelijoiden hyvinvointi heikentyi selvästi koronapandemian aikana ja sen jälkeen. Vaikka suomalaisten koettu hyvinvointi oli vuosina 2016–2022 pääosin vakaa, nuorten kohdalla tapahtui merkittävä muutos. Onnellisuudessa tapahtuneet muutokset taas koskettivat koko väestöä. Vuodenvaihteessa 2022–2023 vain 57 % suomalaisista koki itsensä onnelliseksi melko usein tai jatkuvasti, kun vastaava osuus vuonna 2016 oli 82 %. Elämään tyytyväisyys laski erityisesti pandemian jälkeisten kriisien, kuten Ukrainan sodan ja energiakriisin, seurauksena.⁸⁴

Opiskelijat eivät enää ole onnellisin väestöryhmä, vaikka 28 % heistä arvioi elämänsä parantuneen pandemian jälkeen – verrattuna 13 % eläkeläisistä. Yksinäisyyden kokemukset lisääntyivät, ja elämän kuormittavuus kasvoi: yli 40 % nuorista ja opiskelijoista koki elämän raskaaksi, ja yli 30 % ei uskaltanut suunnitella tulevaisuutta pitkälle. Taloudellinen tilanne vaikutti erityisesti niihin, joilla oli suuria vaikeuksia kattaa menonsa, ja heistä 80 % koki elämän kuormittavaksi.⁸⁴

Pandemian aikana toimeentulovaikeudet lisääntyivät erityisesti nuorilla aikuisilla. Pandemia vahvisti jo olemassa olevia eroja, ja sen jälkeiset kriisit vaikuttivat laajemmin eri ryhmiin. Kokonaisuutena muutos koetussa hyvinvoinnissa on poikkeuksellisen suuri, ja nuorten asema edellyttää erityistä huomiota hyvinvointipolitiikassa.⁸⁴

Harrastaminen ja vapaa-aika

- ❖ Lähes kaikilla nuorilla on jokin harrastus, ja liikunta on harrastuksista yleisin.
- ❖ Ohjattu harrastaminen vähenee iän myötä; nuoret toivovat enemmän harrastuksia, joissa ei korostu kilpailullisuus tai korkea lähtötaso.
- ❖ Tyytyväisyys vapaa-aikaan on hieman laskenut, ja rahanpuute on yhä este harrastusten aloittamiselle tai jatkamiselle – vuonna 2024 osuus oli mittaushistorian suurin, mikä korostaa taloudellisten tekijöiden vaikutusta harrastamiseen.
- ❖ Kaverit ja sosiaaliset suhteet ovat keskeisiä harrastamisen motiveja, mutta nuorten osallistuminen järjestöihin ja yhteisöllisiin vapaa-ajan toimintoihin on vähentynyt, mikä voi heikentää sosiaalista osallisuutta ja yhteisöllisyyttä.

Nuorista lähes kaikilla on jokin harrastus. Suomessa lasten ja nuorten harrastamista halutaan tukea, esimerkiksi harrastamisen Suomen mallilla, jonka tavoitteena on tarjota maksuton harrastus kaikille peruskouluikäisille koulupäivän yhteydessä.⁸⁵

Yleisimpiä harrastuksia ovat pitkään olleet liikuntaharrastukset, joita harrastetaan sekä ohjatusti että omatoimisesti. Omatoiminen liikunta on yleistä kaikilla kouluterveyskyselyyn vastanneista, kun taas ohjattu liikunta selkeästi yleisempää yläkoulun oppilailla ja vähäisintä ammatillisissa oppilaitoksissa opiskelevilla.¹ Myös luonnossa liikkuminen on hyvin suosittua. Muita suosittuja harrastuksia ovat tietokonepelit, lukeminen, valo- ja videokuvaus sekä käsityöt. Lisäksi lemmikkien kanssa ajan vietto, piirtäminen, maalaaminen ja muu kuvataide ovat suosittuja tapoja viettää aikaa.^{31,32,86}

Nuoret ovat pääosin tyytyväisiä vapaa-aikaansa. Tyytyväisyys vapaa-aikaan on hieman laskenut viime vuosina: arvosanan 10 vapaa-ajalleen antaneiden osuus on kasvanut, mutta arvosanojen 4–7 osuus on myös lisääntynyt. Vapaa-aikaansa tyytyväisimpiä ovat lasten ja nuorten vapaa-aikatutkimuksen nuorimmat vastaajat, 10–14-vuotiaat, ja tyytyväisyys laskee iän mukana. Miehet ovat naisia tyytyväisempiä.³²

10 % nuorista kertoo joutuneensa usein ja 31 % joskus jättämään harrastuksen aloittamatta rahanpuutteen takia. Vuonna 2024 niiden nuorten osuus, joille rahanpuute oli este harrastuksen aloittamiselle, oli korkein mittaushistoriassa. Hinta on yleisemmin esteenä harrastuksen aloittamisessa kuin sen jatkamisessa. Noin 27 % nuorisobarometrin vastaajista kertoo rahanpuutteen syyksi harrastuksen lopettamiselle.⁵³

Yleisimmät lopetetut, mutta mieleiset ohjatut harrastukset ovat urheilu- ja liikuntaharrastuksia, ja yleisin syy harrastuksen lopettamiselle on ajan puute. Harrastuksen aikaa vievyys nähtiin merkittävänä syynä harrastuksen lopettamiselle jo vuonna 2013, jolloin muutos harrastuksen kiinnostavuudessa meni ajankäytön edelle. Myös vuoden 2024 vapaa-aikatutkimuksessa motivaatioon ja kiinnostukseen liittyvät syyt olivat yleisimpiä. Harrastuksen liiallinen tavoitteellisuus erityisesti liikuntaharrastuksissa, mutta myös kulttuuri- ja taideharrastuksissa ohjasi monia lopettamaan ohjatun harrastuksen. Lapset ja nuoret ovatkin toivoneet enemmän harrastuksia, joissa ei korostu kilpailullisuus tai ei edellytetä tietynlaista lähtötasoa. Muita syitä harrastuksen lopettamiselle ovat harrastustoiminnan sijainti etäällä tai vaikeiden kulkuyhteyksien päässä, kavereiden pois jättäytyminen harrastuksesta, tyytymättömyys omaan taitotasoon sekä toiselle paikkakunnalle muutto. Kaverit ja heidän kanssaan vietetty aika on yksi merkittävimmistä syistä harrastaa, ja se näkyy myös harrastusten lopettamisen syissä.^{53, 86,87}

Nuorista reilu 40 % toimii ainakin yhdessä järjestössä, joista yleisimpiä ovat urheilu- tai liikuntajärjestöt, joihin kuuluu noin kolmannes nuorista. Urheilu- ja liikuntajärjestöjen jäsenyyksissä ei ole tapahtunut merkittävää

muutosta viime vuosina, kun taas kaikissa muissa vapaa-aikatutkimuksessa tarkastelluissa järjestöissä mukana oleviksi ilmoittautuu jatkuvasti pienempi osuus nuorista.⁵³

Vapaa-aikatutkimuksen mukaan vähemmistökokemukset tai toimintarajoitteet eivät lisää mieluisan ohjatun harrastuksen lopettamista, mutta ohjattuun liikuntaan tai urheiluun osallistuminen on vähäisempää. Erityisesti useamman toimintarajoitteen omaavat kertovat osallistuvansa harvoin ohjattuun liikuntaan; kolmesta tai useammasta toimintarajoitteesta kertovista vain 14 % osallistuu ohjattuun liikuntaan. Tähän voi vaikuttaa se, etteivät vakavimmin toimintarajoitteiset henkilöt voi välttämättä osallistua harrastamiseen ilman ylimääräistä tukea, ja vähemmistöihin kuuluvien kiusaamisen kokemukset.⁸⁸

Lähteet:

- 1 THL (2025) Lasten ja nuorten hyvinvointi – Kouluterveyskysely 2025. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos
- 2 Happonen, K. & Laine, S. 2026. Tilasto-osio. Teoksessa Laine, S. & Happonen, K. (toim.) Ihan paineissa. Nuorisobarometri 2025. Helsinki: Nuorisotutkimusseura, Valtion nuorisoneuvosto, Opetus- ja kulttuuriministeriö, 9–114.
- 3 Sosiaali- ja terveysministeriö (2025a) Toimeentuloturva- ja sosiaali- ja terveyspalvelulainsäädännön muutosten 2024–2026 yhteisvaikutukset eri ihmisryhmien perus- ja ihmisoikeuksien toteutumiseen. Muistio. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö STM.
- 4 Nuorisolaki 1285/2026
- 5 Sosiaalihuoltolaki (1301/2014)
- 6 THL (2025) Korkeakouluopiskelijoiden terveys- ja hyvinvointitutkimus (KOTT) 2024. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos.
- 7 Tilastokeskus, väestörakenne
- 8 Tilastokeskus, perheet; THL, lastensuojelutilastot
- 9 Sosiaali- ja terveysministeriö (2024) Vuosien 2024 ja 2025 toimeentuloturva- ja sosiaali- ja terveyspalvelulainsäädännön muutosten yhteisvaikutukset eri ihmisryhmien perus- ja ihmisoikeuksien toteutumiseen. Muistio. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö STM.
- 10 Tilastokeskus, koulutuksen järjestäjät ja oppilaitokset
- 11 Tilastokeskus, opiskelijat ja tutkinnot
- 12 Tilastokeskus, väestöennuste
- 13 Nyyssölä, K. & Kumpulainen, T. (2020) Perusopetuksen ja kouluverkon tulevaisuudennäkymiä. Opetushallitus, raportit ja selvitykset 2020:25.
- 14 Opetus- ja kulttuuriministeriö (2024) PISA-tutkimukset ja tulokset 2022. Saatavilla: <https://okm.fi/pisa-2022> Viitattu 26.11.2025
- 15 Hienonen, N., Kilpi, N., Nilivaara, P. & Vainikainen, M-P. (2024) PISA 2022. Luova ajattelu. Koulutuksen, arvioinnin ja oppimisen tutkimuskeskus REALin julkaisuja 2024:2
- 16 Tilastokeskus, väestön koulutusrakenne
- 17 Opetushallitus (2025) Oppimisen tuen uudistus perusopetuksessa. Saatavilla: <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/oppimisen-tuen-uudistus-perusopetuksessa> Viitattu 24.11.2025
- 18 Tilastokeskus, oppimisen tuki
- 19 Lukiolaisbarometri 2024
- 20 Amisbarometri 2024
- 21 Tilastokeskus, koulutukseen hakeutuminen
- 22 Valtiontalouden tarkastusvirasto (2025) Työn ja koulutuksen ulkopuolella olevat nuoret- tunnistaminen, tavoittaminen ja kuntouttaminen. Valtiontalouden tarkastusviraston tarkastuskertomukset 1/2025
- 23 Tilastokeskus, opintojen kulku
- 24 Tilastokeskus, työvoimatutkimus
- 25 KEHA-keskus (2025) Työllisyyskatsaus, syyskuu 2025
- 26 Tilastokeskus, sijoittuminen koulutuksen jälkeen
- 27 Tilastokeskus, elinolotilasto
- 28 THL (2024). Lasten ja nuorten ylipaino ja lihavuus 2023. Tilastoraportti 53/202
- 29 THL, Tartuntatautirekisteri
- 30 THL, Perinataalitulasto
- 31 Happonen, K. & Kivijärvi, A. (toim.) (2025) Kesä ja kännykät. Lasten ja nuorten vapaa-aikatutkimus 2024. Valtion nuorisoneuvosto, opetus- ja kulttuuriministeriö & Nuorisotutkimusseura.
- 32 Kokko, S. & Hämylä, R. (toim.) (2025) Lasten ja nuorten liikuntakäyttäytyminen Suomessa. LIITU-tutkimuksen tuloksia 2024. Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2025:1.
- 33 Opetushallitus (2026) MOVE-mittaustuloksia 2025. Saatavilla: https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/kokomaa_helalandet_move_2025.pdf Viitattu 25.2.2026; THL: Lasten ja nuorten fyysinen toimintakyky (MOVE! -mittaus), % 8. luokan oppilaista, joilla heikko fyysinen toimintakyky

- 34 Puolustusvoimat (2025) Varusmiesten fyysinen toimintakyky palveluksen alussa 2025. Saatavilla: <https://www.liikuntaneuvosto.fi/wp-content/uploads/2025/10/Kai-Pihlainen-Varusmiehet-kuntotilastot.pdf> Viitattu 25.2.2026
- 35 EUDA (2025) European Drug Report 2025: Trends and Developments. Saatavilla: https://www.euda.europa.eu/publications/european-drug-report/2025_en Viitattu 26.11.2025
- 36 Tilastokeskus, kuolemansyyt
- 37 Sosiaali- ja terveysministeriö (2025b). Hallitus käynnistää ohjelman nuorten huumekuolemien ehkäisemiseksi. Saatavilla: <https://stm.fi/-/hallitus-kaynnistaa-ohjelman-nuorten-huumekuolemien-ehkaisemiseksi> Viitattu 21.11.2025
- 38 Hietanen Peltola, M., Jahnukainen, J., Huurre, T. & Vaara, S. (2024). Opiskeluhoitopalvelujen selvitys 2024. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (THL). Työpaperi 46/2024. ISBN 978-952-408-345-4 (verkkojulkaisu).
- 39 Ora, U. (24.1.2025). Nuorten pääsy mielenterveyspalveluihin muuttuu. Lääkärilehti. Saatavilla: <https://www.laakarilehti.fi/terveydenhuolto/nuorten-paasy-mielenterveyspalveluihin-muuttuu/> Viitattu 21.11.2025
- 40 THL Sotkanet, Kelan korvaama psykiatrinen hoito ja kuntoutus; Kela (2025a) Kuntoutuspsykoterapiaa sai lähes 66 000 henkilöä vuonna 2024 – neljä viidestä saajasta naisia. Saatavilla: <https://tietotarjotin.fi/uutinen/1170107/kuntoutuspsykoterapiaa-sai-lahes-66-000-henkiloa-vuonna-2024-nelja-viidesta-saajasta-naisia> Viitattu 21.11.2025
- 41 THL Sotkanet, Mielenterveys (lapset ja nuoret)
- 42 THL Sotkanet, Mielenterveysperusteiset sairauspäivärahat ja eläkkeet; Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (2025) Väestön terveys- ja hyvinvointikatsaus 2025. Lisätietoja mm. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (2025): Kustannusvaikuttavuusindikaattorit (KUVA): Mielenterveys <https://www.julkari.fi/handle/10024/150756>
- 43 Suonpää, K., Raeste, A. & Saartenoja, K. (2024). Nuorten rikoskäyttäytyminen ja uhrikokemukset 2024. Helsingin yliopisto, Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti. Katsauksia, 64/2024
- 44 Kivivuori, J., Koltola, I., Beuker, A., Näsi, M., Malin, T., Raeste, A., Suonpää, K., Tanskanen, M., & Törölä, M. (2025). Crime trends in Finland (Research Briefs 71/2025). Institute of Criminology and Legal Policy, University of Helsinki.
- 45 Tilastokeskus, rikos ja pakkokeinotilastot; Haapakangas, K. & Kaakinen, M. (2023). Mitä tuoreimmat tilastot kertovat nuorten väkivaltarikollisuudesta? Tilastokeskus. Saatavilla <https://stat.fi/tietotrendit/artikkelit/2023/mita-tuoreimmat-tilastot-kertovat-nuorten-vakivaltarikollisuudesta> Viitattu 21.11.2025
- 46 Kivijärvi, A., & Manner, J. (2024). Nuorten ryöstö- ja väkivaltarikollisuuden trendejä valtakunnallisesti ja paikallisesti [Työpaperi]. Nuorisotutkimusseura.
- 47 Fransberg, M. & Kivijärvi, A. (2024). Mitä tiedämme nuorten väkivallan yhteisöulottuvuuksista? – kuvaileva katsaus aiempiin tutkimuksiin. Työpaperi. Nuorisotutkimusseura
- 48 Kestilä, L., Kapiainen, S., Mesiäislehto, M. & Rissanen, P. (toim.) (2022) Covid-19-epidemian vaikutukset hyvinvointiin, palvelujärjestelmään ja kansantalouteen. Asiantuntija-arvio, kevät 2022. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, raportti 4/2024.
- 49 Tilastokeskus, Rikos- ja pakkokeinotilastot
- 50 THL. (2025) Turvakotipalvelut 2024 - Turvakodeissa asiakkaita enemmän kuin koskaan. Tilastoraportti 32/2025.
- 51 Kivijärvi, A., Kauppinen, E. & Kiilakoski, T. (2024). Poikkeusoloista uuden kynnykselle. Kunnallinen nuorisotyö Suomessa 2023. Nuorisotutkimusseura, verkkojulkaisu nro 186.
- 52 Tilastokeskus, Tieliikenneonnettomuustilasto; Sihvola, N. (2025). OTI-vuosiraportti 2024. Liikenneonnettomuuksien tutkijalautakuntien tutkimat kuolemaan johtaneet tieliikenneonnettomuudet Onnettomuustietoinstituutti OTI. Helsinki. ISBN 978-952-7335-40-6.
- 53 Happonen, K. & Kiilakoski, T. (toim.) (2025). Nuoruuden kolme vuosikymmentä. Nuorisobarometri 2024. Opetus- ja kulttuuriministeriö, Valtion nuorisoneuvosto, ja Nuorisotutkimusseura.
- 54 Tilastokeskus, Presidentinvaalit
- 55 Tilastokeskus, Eduskuntavaalit, Aluevaalit, Europarlamenttivaalit
- 56 Tilastokeskus, Kuntavaalit; Kuntaliitto (2025a). Nuorten osuus kuntavaaliedokkaista jatkaa laskuaan – mitä tapahtuu, jos sukupolvien välinen kuilu päätöksenteossa kasvaa? Saatavilla: <https://www.kuntaliitto.fi/tiedotteet/2025/nuorten-osuus-kuntavaaliedokkaista-jatkaa-laskuaan-mita-tapahtuu-jos-sukupolvien> Viitattu 21.11.2025; Kuntaliitto (2025b). Valtuustopaikka irtoaa yhä harvemmin alle 30-vuotiaille – nuorimmat valtuutetut 18-vuotiaita, vanhin 91. Saatavilla:

<https://www.kuntaliitto.fi/tiedotteet/2025/valtuustopaikka-irtoaa-yha-harvemmin-alle-30-vuotiaille-nuorimmat-valtuutetut-18> Viitattu 21.11.2025

57 Tilastokeskus, Eduskuntavaalit, Aluevaalit; Nuorisola (2023). Kevään 2023 eduskuntavaaliehdokkaista vain 10,9 % alle 30-vuotiaita. Saatavilla: <https://nuorisola.fi/kevaan-2023-eduskuntavaaliehdokkaista-vain-107-alle-30-vuotiaita/> Viitattu 21.11.2025; Nuorisola (2024). Nuoria EU-vaaliehdokkaita prosentuaalisesti enemmän kuin Suomessa on nuoria. Saatavilla: <https://nuorisola.fi/nuoria-eu-vaaliehdokkaita-prosentuaalisesti-enemman-kuin-suomessa-on-nuoria/> Viitattu 21.11.2025

58 Blom, K., Rinne, E.-L., Ruth, B., Hanni, M., Korhonen, K., Paananen, A. & Tuutti, J. (2024). Kunnallisen nuorisotyön saatavuus. Peruspalvelujen arviointi 2023. Aluehallintovirastojen julkaisuja 244/2024.

59 Lamminsivu, M. (2024) Nuorisovaltuustoselvitys 2023. Mitä kuuluu alueellisille nuorisovaltuustoille? Suomen Nuorisovaltuustojen liitto ry.

60 Happonen, K. & Kiilakoski, T. (toim.) Nuoruuden kolme vuosikymmentä. Nuorisobarometri 2024. Helsinki: Nuorisotutkimusseura

61 Erätaukosäätiö (ei päivämäärää). Mikä erätauko? <https://www.eratauko.fi/mika-eratauko/> Viitattu 24.11.2025; Oikeusministeriö (ei päivämäärää). Digiraati. <https://digiraati.fi/> Viitattu 24.11.2025

62 Kansalaispulssi - 64. kierros. Valtioneuvosto, VNK Strategiaosasto. Saatavilla: <https://valtioneuvosto.fi/documents/194055633/200124111/Kansalaispulssi%209.10.2025/29381489-c175-ff6c-2c36-828d6dc44c34?t=1760104626339> Viitattu 21.4.2026; Kansalaispulssi – 62. kierros. Valtioneuvosto, VNK Strategiaosasto. Saatavilla: <https://valtioneuvosto.fi/documents/194055633/200124111/Kansalaispulssi%2010.4.2025.pdf/8b490432-1d06-e4f8-43d4-16372f7290d7/Kansalaispulssi%2010.4.2025.pdf?t=1744374139158> Viitattu 21.11.2025.

63 Eurostat (2025). When do young people in the EU leave home? Saatavilla: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/w/ddn-20250923-1> Viitattu 21.11.2025

64 Tilastokeskus, Asuntokunnat ja asuinolot

65 Strandell, A. & Nyberg, E. (2023). Asukasbarometri 2022: Kysely kaupunkimaisista asuinympäristöistä. Suomen ympäristökeskuksen raportteja 29/2023.

66 Tilastokeskus, Tulonjakotilastot

67 THL (2025). Terve Suomi 2024. Kyselytutkimuksen tulokset.

68 Perusturvan riittävyyden IV arviointiryhmä (2023). Perusturvan riittävyyden arviointiraportti 2019–2023. Helsinki: Terveystien ja hyvinvoinnin laitos.

69 Kela (2025b) Kahdella kolmesta korkeakouluista valmistuneista on opintolainaa, koulumatkatuen saajia ennätysmäärä lukuvuonna 2024/2025. Saatavilla: <https://tietotarjotin.fi/uutinen/1292448/kahdella-kolmesta-kekeakouluista-valmistuneista-on-opintolainaa-koulumatkatuen-saajia-ennatysmaara-lukuvuonna-20242025> Viitattu 21.11.2025

70 Hakovirta, M., Nygård, M., Niemelä, M. & Lindberg, M. (2024) Pohjoismaisen perhepolitiikan ja lapsiperheiden toimeentulon muutokset 2000-luvulla. Teoksessa Rajavuori, A. (toim.) Eriarvoisuuden tila Suomessa 2024. Kalevi Sorsa-säätiö. 47–72.

71 Hiilamo, H., Kivipelto, M., Moisio, P., Mikkilä, S., Nykänen, E., Ollonqvist, J., Peltoniemi, J., Saikku, P., Tervola, J., Tuovinen, A.-K. & Virrankari, L. (2023). Hallitusohjelman mukaisten sosiaaliturvan leikkausten vaikutukset vuoteen 2027. Helsinki: Terveystien ja hyvinvoinnin laitos.

72 Kela (2025c) Kuudesosa muuttamaan ohjatuista toimeentulotuen saajista muutti lakimuutoksen jälkeen. Saatavilla: <https://tietotarjotin.fi/uutinen/1259041/kuudesosa-muuttamaan-ohjatuista-toimeentulotuen-saajista-muutti-lakimuutoksen-jalkeen> Viitattu 24.11.2025

73 Vormaa, H., Rotko, T., Larivaara, M., & Kosloff, A. (toim.) (2020) Kansallinen mielenterveysstrategia ja itsemurhien ehkäisyohjelma vuosille 2020–2030. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2020:6. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö

74 Bask, M., Haapakorva, P., Gissler, M., & Ristikari, T. (2021). Growing up in economic hardship: The relationship between childhood social assistance reciprocity and early adulthood obstacles. International Journal of Social Welfare, 30(2), 130-139.

75 Lallukka, T., Kerkelä, M., Ristikari, T., Merikukka, M., Hiilamo, H., Virtanen, M., ... & Halonen, J. I. (2019). Determinants of long-term unemployment in early adulthood: A Finnish birth cohort study. SSM-population health, 8.

- 76 Hiilamo, A., Helander, J. & Ristikari, T. (2022). Rapid review: perhetaustasta kumpuavat erot koulumenestyksessä ja koulutuspoluissa. Horisontti: Itlan tutkimukset 2022:1. Itsenäisyyden juhluvuoden lastensäätiö.; Ristikari, T., Keski-Säntti, M., Sutela, E., Haapakorva, P., Kiilakoski, T., Pekkarinen, E. & Gissler, M. (2018). Suomi lasten kasvu ympäristönä: Kahdeksantoista vuoden seuranta vuonna 1997 syntyneistä. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.
- 77 Hiilamo, A., Keski-Säntti, M., Kääriälä, A., & Hiilamo, H. (2021). Nuorten aikuisten maksuhäiriömerkinnät: rekisteritutkimus ikäkohorteilla 1987 ja 1997. Itsenäisyyden juhluvuoden lastensäätiö, Itlan tutkimukset 2021:2.
- 78 Ristikari, T., Merikukka, M., & Hakovirta, M. K. (2018). Timing and duration of social assistance receipt during childhood on early adult outcomes. Longitudinal and Life Course Studies, 9(3), 312- 326.
- 79 THL (2025) Toimeentulotuki 2024 - Toimeentulotuen bruttomenot kääntyivät kasvuun vuonna 2024. Tilastoraportti 28/2025.
<https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/151498/Toimeentulotuki%202024.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- 80 THL tilastot, toimeentulotuki
- 81 Valle, M. (2024) Kelan perustoimeentulotuen kuntatilasto 2023. Helsinki: Kela.
- 82 Kela (2024) Muutoksia Kelan etuuksiin vuonna 2025. Saatavilla: <https://www.kela.fi/ajankohtaista/muutoksia-kelan-etuuksiin-vuonna-2025> Viitattu 24.11.2025
- 83 Kela (ei päivämäärää) Nuotti-valmennus. <https://www.kela.fi/nuotti-valmennus> Viitattu 24.11.2025
- 84 Niemelä, M. & Laaninen, M. (2024) Suomalaisten koettu hyvinvointi kriisien aikana. Teoksessa Rajavuori, A. (toim.) Eriarvoisuuden tila Suomessa 2024. Kalevi Sorsa säätiö. Into Kustannus Oy. 19–46.; Koivula, A., Räsänen, P., Salminen, N., Marttila, E. & Koiranen, I. (2021). Digiajan ensimmäinen pandemia. Havaintoja ja tulkintoja Covid-19-kriisistä väestötason seuranta-aineiston perusteella. Sosiaalitieteiden laitoksen julkaisuja 1. Turku: Turun yliopisto. Laaninen, M. & Niemelä, M. (2023) Koettu yksinäisyys Suomessa 2016–2022. Yhteiskuntapolitiikka 88 (3), 237–247.
- 85 Me-säätiö (2024) Suurta suomalaista innovaatiota rakentamassa? Harrastamisen Suomen malli lisää harrastamisen yhdenvertaisuutta. Helsinki: Me-säätiö. <https://data.mesaatio.fi/suurta-suomalaista-innovaatiota-rakentamassa/> Viitattu 24.11.2025
- 86 Aapola-Kari, S. (toim.) (2023). Vaihteleva vapaa-aika. Lasten ja nuorten vapaa-aikatutkimus 2022. Helsinki: Valtion nuorisoneuvosto & Valtion liikuntaneuvosto & Nuorisotutkimusseura/Nuorisotutkimusverkosto & Opetus- ja kulttuuriministeriö. Valtion nuorisoneuvoston julkaisuja 74.
- 87 Myllyniemi, S. & Berg, O. (toim.) (2013) Nuoria liikkeellä! Nuorten vapaa-aikatutkimus 2013. Nuorisotutkimusseuran/Nuorisotutkimusverkoston julkaisuja 140. Helsinki: opetus- ja kulttuuriministeriö, Nuorisotutkimusseura, nuorisosaian neuvottelukunta & valtion liikuntaneuvosto.
- 88 Ng, K., Pohjanvirta, A. & Pikkupeura-Riikkilä, V. (2025) Toimintarajoitteisten lasten ja nuorten liikuntakäyttäytyminen. Teoksessa Kokko, S. & Hämylä, R. (toim.) Lasten ja nuorten liikuntakäyttäytyminen Suomessa. LIITU-tutkimuksen tuloksia 2024. Valtion nuorisoneuvoston julkaisuja 2025:1. 118–126.; Prinkey, V. & Roitto, R. (2024) Liikuttaako 2023? Toimintarajoitteisille henkilöille suunnatun Liikkujakyselyn ja Seura ja yhdistyskyselyn raportti. Liikuntatieteellisen Seuran Tutkimuksia ja Selvityksiä nro 26.; Ala-Vähälä, T. (2024) Soveltavan liikunnan tilanne kunnissa 23. Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2024:2